

Konjunkturutviklingen i Norge

Norsk økonomi har siden sommeren i fjor vært inne i en klar konjunkturoppgang, men den generelle ressursutnyttningen er fortsatt lavere enn hva som er konjunkturnøytralt. Gjennom de tre siste kvartalene av 2003 tilsvarte veksten i sesongjustert BNP for Fastlands-Norge en årlig rate på 3,6 prosent, ifølge de foreløpige kvartalsvise nasjonalregnskapstallene (KNR). Kraftig stimulans fra pengepolitikken og et moderat internasjonalt konjunkturoppsving har vært viktige drivkrefter bak oppsvinget.

Rentenedsettelsene ga seg raskt utslag i husholdningenes etterspørsel og mot slutten av 2003 også i bolig-

investeringene, og dette har særlig stimulert aktiviteten i såkalte skjermede bedrifter. Konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner har de tre siste kvartalene vokst med en årlig rate på 4,6 prosent. I den samme trekvartalers perioden har produksjonen i fastlandsbedriftene utenom industrien vokst med en årlig rate på 5 prosent, fordelt med en vekstrate på 3 prosent for de vareproduserende bedriftene og hele 5,4 prosent for tjenestebedriftene.

Rentenedsettelsene bidro dessuten til en markert svekkelse av krona, noe som sammen med de økte etterspørselsimpulsene internasjonalt, stanset konjunktur-

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2002-2003

Vekst fra forrige periode. Prosent

	2002	2003	Sesongjustert			
			03.1	03.2	03.3	03.4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,6	3,7	0,5	1,1	1,0	1,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,1	1,3	0,3	0,8	-0,1	1,0
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-3,4	-2,5	-0,5	-4,2	1,5	-2,8
- Fastlands-Norge	-2,5	-4,9	-3,6	-2,1	-0,6	1,5
- Utvinning og rørtransport	-3,6	15,8	8,8	6,2	1,9	-9,7
- Tjenester tilk. utvinning	..	..	..	..	..	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,4	1,6	-0,3	0,5	0,5	1,2
Eksport	0,1	0,1	-2,6	3,6	-2,1	2,0
- Råolje og naturgass	2,2	-0,5	-4,3	4,8	-5,3	-0,5
- Tradisjonelle varer	1,6	2,5	1,3	3,3	1,4	1,5
Import	2,3	1,8	1,2	-0,7	-0,3	0,7
-Tradisjonelle varer	3,8	4,1	1,8	1,2	-0,4	1,5
Bruttonasjonalprodukt	1,4	0,3	-1,4	0,3	1,0	0,6
- Fastlands-Norge	1,7	0,7	-1,0	0,6	1,3	0,8
Arbeidsmarkedet²						
Utførte timeverk	-0,9	-1,2	-0,3	-1,1	1,4	0,1
Sysselsatte personer	0,3	-0,6	-0,1	-0,4	0,1	0,0
Arbeidsstyrke ³	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	3,9	4,5	4,2	4,6	4,6	4,6
Priser						
Konsumprisindeksen (KPI) ⁵	1,3	2,5	4,5	2,2	1,9	1,2
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁵	2,3	1,1	1,8	1,2	0,8	0,6
Eksportpriser tradisjonelle varer	-8,6	-1,1	-1,3	2,2	-0,1	1,8
Importpriser tradisjonelle varer	-7,4	0,6	0,5	-0,2	2,6	1,2
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	196,1	202,7	54,8	44,5	49,9	53,5
MEMO (ujusterte nivå tall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	6,9	4,1	5,7	4,7	3,1	2,8
Utlånsrente, banker ⁶	8,5	..	7,7	6,9	5,2	..
Råoljepris i kroner ⁷	197,5	204,7	221,9	183,0	209,0	203,2
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	91,6	92,8	88,7	91,9	95,7	94,7
NOK per ECU/euro	7,5	8,0	7,6	8,0	8,3	8,2

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Tallene for 2002 og 2003 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.

³ Summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ekskl. sjøfolk i utenriks sjøfart ifølge nasjonalregnskapet.

⁴ Ifølge AKU.

⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁶ I slutten av perioden.

⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

nedgangen for de konkurranseutsatte bedriftene. I tillegg kom produksjonsøkning som følge av ny kapasitet innenfor metallindustrien. Den tradisjonelle vareeksportporten har de siste tre kvartalene vokst med en årlig rate på hele 8,5 prosent. Kostnadsproblemer, sammen med et gjennomgående fall i investeringene i fast realkapital og en markert reduksjon i lageroppbyggingen, bidro likevel til at industriproduksjonen ikke viste noen klar vekst. Produksjonsindeksen for januar gir heller ingen tegn til oppgang for industrien som helhet.

Kronesvekkelsen har ennå ikke slått ut i økt konsumprisvekst; prisveksten har snarere fortsatt å falle. Nedgangen i prisstigningen skyldes flere forhold: Forsinkede effekter fra den tidligere sterke krona, prisfall på import av bearbejdede varer - blant annet på grunn av vridning av importen mot billige kinesiske varer, lavere vekst i husleiene og ikke minst fall i el-prisene. Lavere kapasitetsutnyttning bidrar også til å trekke prisveksten noe ned. Dessuten har en relativt høy produktivitsvekst bidratt til at sysselsettingen har utviklet seg svakt og arbeidsledigheten har holdt seg høy. Den høye produktivitsveksten bidrar dermed snarere til økt reallønn gjennom lavere inflasjon enn gjennom høyere nominell lønnsvekst. Under den foregående høykonjunkturen, da ledigheten var lavere og kapasitetsutnyttningen høyere, kom virkningen av økt produktivitsvekst først og fremst gjennom en høyere nominell lønnsvekst. En uvanlig lav rente, en moderat oppgang drevet av vekst i privat konsum, høy produktivitsvekst og lav prisstigning er for øvrig trekk som Norge deler med amerikansk økonomi.

Med utsikter til fortsatt moderate inflasjonsimpulser, venter vi at rentene i Norge vil holde seg forholdsvis lave i årene framover, dog med en viss tilbakevending mot slutten av 2004 etter hvert som også prisveksten kommer opp fra dagens svært lave nivå. Både målt ved konsumprisindeksen (KPI) i alt og ved KPI justert for avgifter og uten energivarer (KPI-JAE) vil prisveksten etter våre beregninger legge seg nær 2 prosent i 2005 og nær 2½ prosent i 2006. Husholdningenes realrente etter skatt vil imidlertid falle kraftig, og dette bidrar til at spareraten for husholdningene faller fra 7,5 prosent i 2003 til 2,2 prosent i 2006, et nivå vi ikke har observert siden konjunkturoppgangen i 1996-97. Husholdningenes nettofinansinvesteringer, som for 2003 er anslått til 30 milliarder kroner, anslås nå å bli negative i 2005 og 2006, men fortsatt betydelig høyere som andel av disponibel inntekt enn nivåene fra slutten av 1980-tallet.

Motstykket til fallet i spareraten og nettofinansinvesteringene er en sterk vekst i konsum og boliginvesteringer på 4-5 prosent i årene framover. Sammen med et oppsving i eksportporten i 2004, blant annet drevet av den pågående internasjonale konjunkturoppgangen, og et oppsving i bedriftenes investeringer i 2005, gir det en vekst i BNP for Fastlands-Norge på henholdsvis 3,6 og 2,8 prosent for 2004 og 2005, godt over trend-

vekst. For 2006 legger vi til grunn at en ny konjunkturavmatning internasjonalt bidrar til å dempe eksportveksten, og at veksten i innenlandsk etterspørsel samtidig avtar noe, slik at produksjonen i fastlandsøkonomien da kommer ned på linje med trendveksten, 2,3 prosent. I hele perioden antar vi forøvrig at de norske bedriftenes markedsandeler hjemme og ute fortsetter å falle.

Etter hvert som konjunkturoppsvinget fortsetter, vil produktivitsveksten avta noe, og både i 2005 og 2006 ventes sysselsettingen å vokse med om lag én prosent, etter nær nullvekst i år. Det bidrar til at arbeidsledigheten faller fra 4,4 prosent i 2004 til henholdsvis 4,0 og 3,8 prosent i 2005 og 2006. Veksten i lønn per normalårsverk ventes å ligge nær 4 prosent gjennom hele perioden. Vi anslår at produksjonsgapet - målt som avviket mellom faktisk nivå og anslått trendnivå på BNP for Fastlands-Norge - om lag vil lukkes i løpet av 2004, slik at norsk økonomi stort sett vil være i en konjunkturnøytral situasjon i 2005 og 2006.

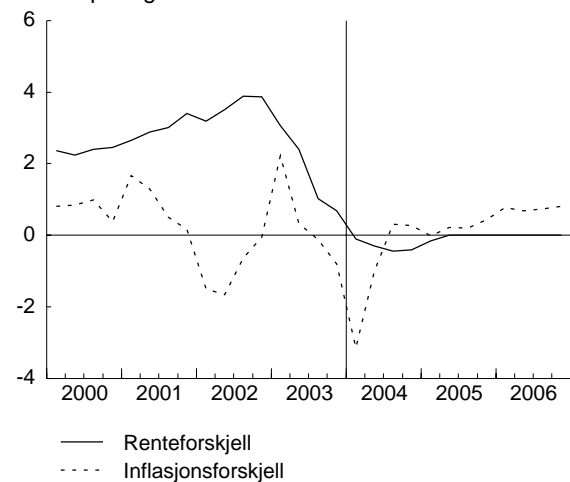
Moderate impulser fra finanspolitikken

Foreløpige tall fra KNR viser en vekst i konsum i offentlig forvaltning på 2,2 prosent i 2003. Dette er noe høyere enn veksten året før. Bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning økte med knapt 3 prosent i 2003, også det svakt høyere enn veksten i 2002. Vi har lagt til grunn at den moderate veksten i offentlig forvaltnings konsum og bruttoinvesteringer fortsetter i de nærmeste årene framover. Anslagene innebærer videre at forvaltningens kjøp av varer og tjenester vokser noe mer enn veksten i sysselsettingen, slik tilfellet har vært de senere år. For øvrig er anslagene for skatter og avgifter i 2004 basert på vedtatt politikk.

Avgiftene på tobakk økte fra siste årsskiftet, noe som umiddelbart bidro til økte priser. Bidraget til konsumprisveksten fra avgiftsøkningen var 0,2 prosentpoeng. Fra 1. mars i år ble systemet for merverdiavgift på transporttjenester endret. Det ble innført moms på tjenester som tidligere var unntatt for merverdiavgift, men avgiftssatsen ble satt så lavt at når en tar hensyn til fradrag for inngående moms, vil disse tjenestene implisitt bli subsidiert. Noen observasjoner synes imidlertid å peke i retning av at prisene på disse tjenestene likevel settes opp, ikke ned. Omfanget av dette vil en få bedre grunnlag for å vurdere når konsumprisindeksen per 15. mars foreligger i april. Ytterligere en konsekvens av det finanspolitiske opplegget for 2004, og dels tiltak i 2003, gjelder prisene på barnehagetjenester; her vil konsumprisindeksen per 15. februar som publiseres 10. mars (inngår ikke i informasjongrunnlaget til Økonomisk utsyn) gi en god pekepinn på betydningen for den samlede prisveksten i 2004. Det vises for øvrig til omtalen i avsnittet om konsumprisutviklingen.

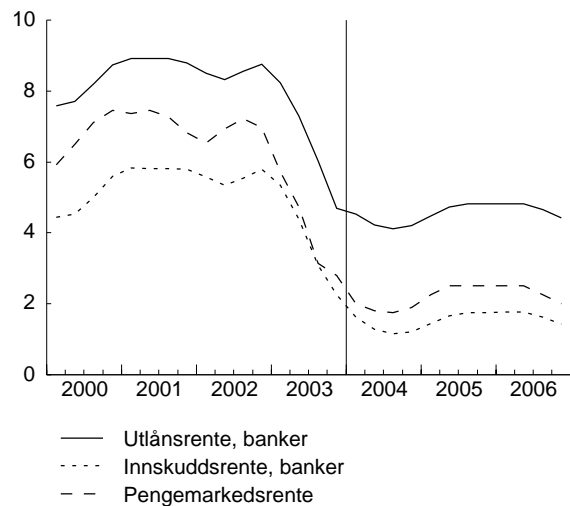
For 2005 og 2006 har vi lagt til grunn uendrede reelle skatte- og avgiftssatser. Regjeringen legger fram en

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro

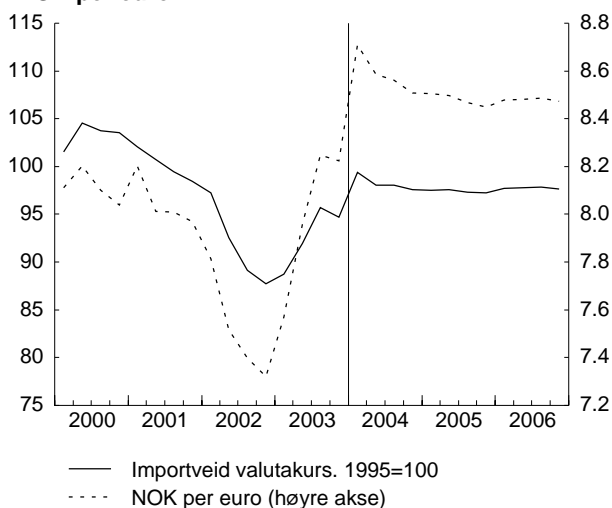
Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Utlånsrente og innskuddsrente

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen i importveid valutakurs og NOK per euro

Kilde: Norges Bank.

stortingsmelding om skattesystemet denne våren. Her vil det antakelig bli foreslått endringer i systemet for direkte skatter for personer og bedrifter. Det er vanskelig å gjette hva resultatet blir etter forhandlinger i Stortinget og vi har derfor ikke innarbeidet mulige endringer i våre beregninger. Det er for øvrig ikke rom for skattelette i forbindelse med skattereformen (slik det ble gjort i forbindelse med reformen i 1992) dersom handlingsregelen for finanspolitikken skal følges i 2005, med mindre en reduserer utgiftssiden på budsjettet. Det brukes allerede i 2004 klart mer enn det handlingsregelen tilsier. Hvis beregningene våre mht. til den realøkonomiske utviklingen slår noenlunde til, vil norsk økonomi knapt kunne sies å være i noen lavkonjunktur i 2005. Med de ekspansive impulsene som kommer fra et - av hensyn til inflasjonsmålet - fortsatt lavt rentenivå, er det således ikke konjunkturelle grunner for ekspansive bidrag fra finanspolitikken i 2005.

Lave renter

Norges Bank har kuttet styringsrenta med 0,5 prosentpoeng siden vår forrige konjunkturrapport i desember. Siden desember 2002 er renta kuttet med til sammen 5 prosentpoeng. Styringsrenta er før rentemøtet 11. mars 2 prosent, og tremåneders pengemarkedsrente om lag 1,8 prosent. Krona har svekket seg markert mot de fleste valutaer siden januar i fjor, med unntak for amerikanske dollar og dollartilknyttede valutaer.

Ifølge både den importveide kronekursen og industriens effektive kronekurs (konkurranseskursindeksen), har krona svekket seg med rundt 15 prosent siden januar i fjor. Det har sammenheng med at rentedifferansen mot utlandet er blitt kraftig redusert. Norske tremåneders pengemarkedsrenter var i begynnelsen av mars om lag 0,3 prosentpoeng lavere enn tilsvarende renter i euroområdet, mens de for ett år siden var 3 prosentpoeng høyere.

I høst styrket krona seg noe i en periode, men etter at Norges Bank satte ned renta i desember i fjor, har den svekket seg med 6 prosent importveid. Både mot euro og svenske kroner har krona svekket seg med om lag 20 prosent siden januar i fjor. I begynnelsen av mars i år kostet én euro om lag 8,70 kroner, mens én svensk krone gikk for 94 norske øre. Mot amerikanske dollar er kursen om lag på samme nivå som for et år siden, rundt 7 kroner for én dollar. Målt ved den importveide kronekursen er krona nå om lag 3 prosent sterkere enn gjennomsnittet for 1990-tallet, mens den ifølge konkurranseskursindeksen er 4 prosent svakere enn i tilsvarende periode.

I følge våre beregninger vil krona styrke seg med om lag 2 prosent gjennom 2004, både importveid og mot euro. Det gir en kurs på 8,50 kroner for én euro fra slutten av 2004, og krona holder seg på om lag dette nivået ut prognoseperioden. Dette innebærer en noe svakere appresiering enn gjennomsnittsanslaget fra Consensus Forecasts i februar.

Utviklingen i kronekursen er av stor betydning for prisstigningen i Norge, og er derfor viktig for renteni-vået fremover. Den underliggende prisveksten (KPI-JAE) har vært lavere enn Norges Banks mål på 2,5 prosent siden august 2002, og var i januar i år nede i 0,1 prosent. Den kraftige kronesvekkelsen det siste året vil etter hvert trekke i retning av høyere prisvekst, noe som bidrar til at renta kan stige igjen fra høsten. En viss bedring i arbeidsmarkedet, høy kredittvekst i husholdningene, stigende boligpriser og internasjonal oppgangskonjunktur trekker i samme retning. Flere faktorer på tilbudssiden i økonomien trekker motsatt vei, som økt import fra lavkostland og økt konkurranse bla. i luftfartsnæringen. Det samme gjør lavere vekst i husleiene. Lange renter har også falt markert siden slutten av fjoråret, noe som kan reflektere lavere inflasjonsforventninger.

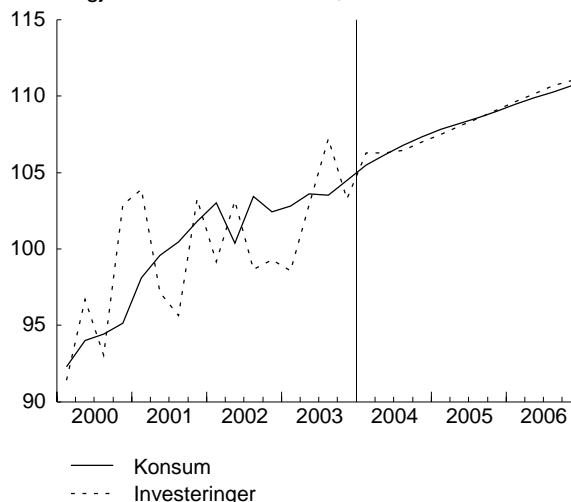
Den lave prisveksten den siste tiden og faren for at krona skal styrke seg, bidro til at det i markedet for fremtidige rentekontrakter (FRA-renter) i begynnelsen av mars var priset inn ytterligere rentekutt fra Norges Bank på om lag 0,5 prosentpoeng til 1,5 prosent i løpet av våren. Deretter forventes styringsrenta å ta seg gradvis opp fra høsten av. I tråd med markedsforsventningene har vi lagt til grunn at tremåneders pengemarkedsrente holder seg om lag på dagens nivå frem til høsten. Deretter baseres prognosene på at den vil stige gradvis til 2,5 prosent i 2. kvartal 2005, det samme som i euroområdet. I andre halvår 2006 faller renta noe, i takt med renta i euroområdet.

Stabilt høye petroleumsinvesteringer og -produksjon

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en nedgang i oljeproduksjonen fra 2002 til 2003 på vel 2 prosent, noe mindre enn nedgangen fra 2001 til 2002. I samme periode økte gassproduksjonen med vel 9 prosent, klart lavere enn veksten fra 2001 til 2002. Samlet sett falt produksjonen av olje og gass (inkl. NGL og kondensater) med et halvt prosentpoeng. For prognoseperioden 2004 til 2006 legger vi til grunn en ytterligere nedgang i produksjonen av olje, men ikke mer enn at den forventede veksten i gassproduksjonen bidrar til en svak vekst i den samlede produksjonen.

2003 har vært et år med forholdsvis stor variasjon i oljeprisen, som gjennom året har beveget seg mellom 23 og 35 USD pr. fat. En gjennomsnittspris for året som helhet på nær 29 USD innebærer en klar økning fra 25 USD i 2002. Til tross for prisøkningen, bidro den svake utviklingen for dollar til at oljeprisen målt i norske kroner kun ble 3,6 prosent høyere enn i 2002, 205 kroner pr. fat. Oljeprisen har så langt i år ligget over fjorårssnittet, og vi legger til grunn en pris på 31 USD pr. fat i 1. kvartal 2004. Deretter antas det at den flater ut mot 29 USD i løpet av sommeren, for så å forbli på dette nivået ut 2006. Med de forutsetninger som er gjort om dollarkursen, innebærer dette en oljepris i norske kroner på om lag 200 kroner pr. fat.

Offentlig forvaltning Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringsnivået i utvinning og rørtransport økte markert fra 2002 til 2003, med en vekst i volumet på nær 16 prosent. Investeringene tilknyttet landanleggene på Melkeøya og Kårstø bidro spesielt til økningen, men det ble også investert mer i plattformer og rør enn i året før. Veksten er likevel noe nedjustert i forhold til vår forrige konjunkturrapport fordi investeringsnivået i 4. kvartal ble lavere enn tidligere antatt.

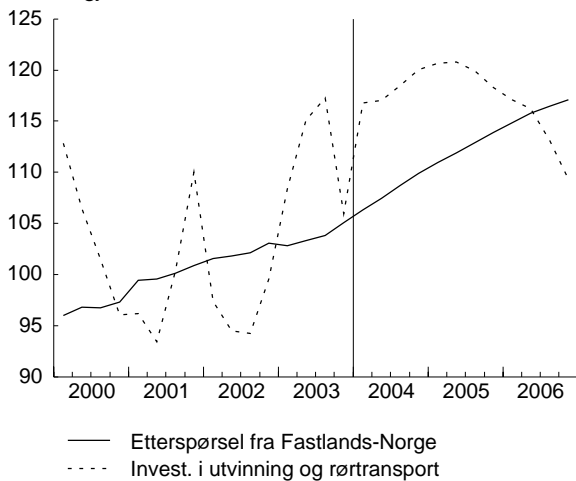
Våre investeringsanslag for de nærmeste årene bygger på SSBs investeringstelling. Utbyggingen av Ormen Lange, et prosjekt med en investeringsramme på om lag 65 mrd. kroner, er imidlertid foreløpig ikke inkludert i tellingen. I vår prognose har vi lagt til grunn at ca. 80 prosent av disse investeringene blir gjennomført i løpet av prognoseperioden til 2006. Investeringsnivået i petroleumsektoren ventes å øke med om lag 4 prosent i 2004, og det ligger an til at investeringene tilknyttet landanlegg, rør og leting øker videre, mens investeringene tilknyttet felt i drift avtar. Investeringsnivået antas å øke ytterligere i 2005, før det avtar med om lag 4 prosent i 2006. Også i disse årene forventes nivået på rør- og landinvesteringene å bidra til et høyt samlet investeringsnivå, mens andre investeringer forventes å synke.

Moderat inntektsvekst og sterk konsumvekst i husholdningene

Disponibel realinntekt i husholdninger og ideelle organisasjoner økte med 1,7 prosent fra 2002 til 2003. Dette er en historisk sett lav vekst, men må ses i lys av den eksepsjonelt høye veksten året før på 8,8 prosent. Offentlige stønader ga det største positive bidraget til inntektsveksten i 2003, mens bidraget fra lønnsinntektene var beskjedent. Samtidig ga netto formuesinntekter et betydelig negativt bidrag til veksten i disponibel realinntekt, noe som hovedsakelig har sammenheng med en nedgang på drøye 18 prosent fra året før i mottatt aksjeutbytte for husholdningene. Konsumet

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirkksomheten

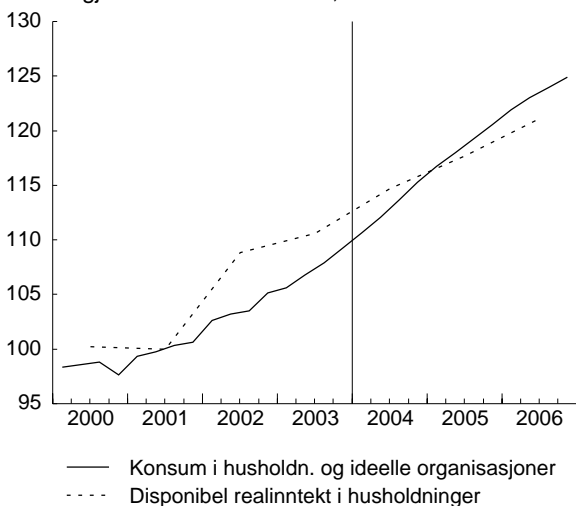
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inntekt og konsum i husholdninger

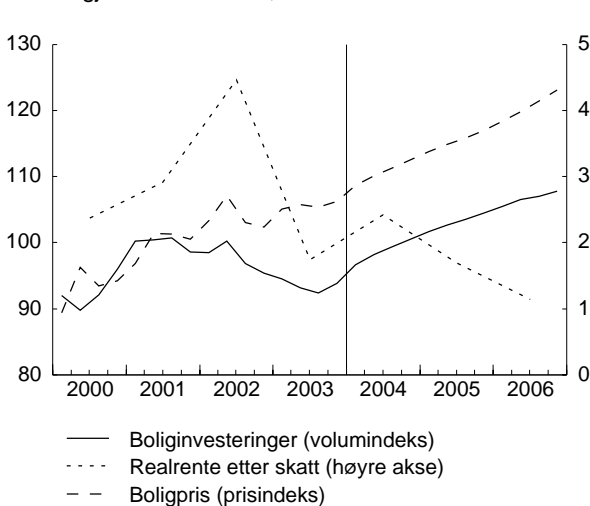
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boliginvesteringer og boligpris

Sesongjusterte indekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

steg med 3,7 prosent i volum, og spareraten sank fra 9,4 prosent i 2002 til 7,5 prosent i 2003. Reduksjonen i spareraten må ses på bakgrunn av at den var uvanlig høy i 2002; gjennomsnittsnivået over de siste tiårene har vært 5,3 prosent. Dessuten var gjennomsnittlig realrente etter skatt om lag 2,7 prosentpoeng lavere i 2003 enn i 2002. Lavere realrente stimulerte konsumet og trakk sparingen ned.

I 2004 forventes en noe sterkere vekst i lønnsinntektene enn i fjor. Sammen med en lav vekst i konsumprisene fra 2003 til 2004, vil veksten i disponibel realinntekt øke klart i år. Dette bidrar til å stimulere konsumveksten. Selv om det nominelle rentenivået antas å bli lavere i 2004 enn i 2003, vil likevel realrenten etter skatt øke som følge av den lave prisveksten. Det bidrar isolert sett til å dempe konsumveksten noe. Samlet sett forventer vi at disponibel realinntekt vil vokse med 3,7 prosent i 2004, mens konsumet vil vokse med hele 5,2 prosent i volum. Disse anslagene innebærer at spareraten vil synke til om lag 5,7 prosent.

Konsumveksten i 2005 forventes å fortsette om lag som i 2004. Lavere realrente etter skatt og fortsatt vekst i disponibel realinntekt bidrar til dette. Vi anslår en vekst på 2,6 prosent i disponibel realinntekt, det vil si en god del lavere enn i 2004, noe som langt på vei kan forklares med høyere prisvekst i 2005. Spareraten anslås dermed til 3,4 prosent i 2005. For 2006 antar vi at inntekts- og konsumveksten vil bli på henholdsvis 2,9 prosent og 4,2 prosent, slik at spareraten kommer ned til 2,2 prosent. Vi må tilbake til konjunkturoppgangen i 1996-97 for å finne et så lavt nivå på spareraten, som i hovedsak er drevet av lave realrenter etter skatt. Fortsatt økende realboligpriser, som øker realformuen i husholdningene, bidrar også noe til å forklare nedgangen i spareraten.

Fall i spareraten sammen med vekst i boliginvesteringene vil gjenspeile seg i et kraftig fall i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt nominelt, antas husholdningene å redusere sine nettofinansinvesteringer fra i underkant av 30 milliarder i 2003 til om lag -16 milliarder i 2006. Målt som andel av disponibel inntekt må vi tilbake til 1989 for å finne lavere tall, nivået er likevel betydelig høyere enn nivåene på slutten av 1980-tallet.

Ny vekst i boliginvesteringene

Nedgangen i boligbyggingen i 2002 stoppet opp gjennom 2003. Ifølge foreløpige KNR-tall sank boliginvesteringene med 4,3 prosent på årsbasis, men viste en tendens til oppgang mot slutten av fjoråret. Det ble igangsatt i underkant av 22 500 boliger i 2003, om lag som året før. Målt i areal var det imidlertid en nedgang på 4 prosent. Omslaget i igangsettingen av nye boliger skjedde i løpet av sommeren, mens omslaget i igangsatt areal først skjedde tidlig på høsten. Det kraftige fallet i realrentene gjennom fjoråret har trolig medvirket til omslaget i boligbyggingen. Også veksten

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2003-2006. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2003	Prognoser					
		2004			2005		2006
		SSB	FIN	NB	SSB	NB	SSB
Realøkonomi							
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,7	5,2	3,8	5	5,1	3 1/2	4,2
Konsum i offentlig forvaltning	1,3	2,4	2,0	2	1,8	1 1/2	1,6
Bruttoinvestering i fast realkapital	-2,5	3,4	2,9	..	2,9	..	1,5
Utvinning og rørtransport ¹	15,8	3,8	11,5	15	2,8	-5	-4,1
Fastlands-Norge	-4,9	2,2	0,9	1	3,7	4 1/2	3,4
Bedrifter	-8,3	0,5	0,2	..	4,2	..	3,9
Bolig	-4,3	5,1	1,6	..	4,3	..	3,8
Offentlig forvaltning	2,9	2,6	1,5	..	2,0	..	2,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	1,6	4,0	3,1	3 3/4	4,0	3 1/4	3,4
Lagerendring ³	-0,7	0,0	..	..	0,0	..	0,0
Eksport	0,1	1,9	1,7	..	1,8	..	1,6
Råolje og naturgass	-0,5	0,3	0,5	..	0,2	..	0,6
Tradisjonelle varer	2,5	6,1	3,3	2	3,8	3 1/4	2,7
Import	1,8	5,1	3,6	5 1/4	5,9	2 1/2	4,0
Tradisjonelle varer	4,1	5,2	4,2	..	6,3	..	4,8
Bruttonasjonalprodukt	0,3	2,8	2,3	..	2,3	..	2,0
Fastlands-Norge	0,7	3,6	2,6	3	2,8	2 3/4	2,3
Arbeidsmarked							
Sysselsatte personer	-0,6	0,2	0,0	1/4	0,9	1	1,0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,5	4,4	4,7	4 3/4	4,0	4 1/2	3,8
Priser og lønninger							
Lønn per normalsårsverk	3,8	3,7	4	4 1/4	3,8	4 3/4	4,0
Konsumprisindeksen (KPI)	2,5	0,7	1 1/4	1 1/4	1,7	2	2,3
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE)	1,1	1,0	1 3/4	2	1,9	2 1/4	2,3
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,1	5,6	-0,4	..	0,3	..	0,2
Importpris tradisjonelle varer	0,6	3,6	1,7	..	0,0	..	0,9
Boligpris ⁴	1,6	4,8	..	..	4,1	..	4,6
Utenriksøkonomi							
Driftsbalansen, mrd. kroner	202,7	200,3	162,9	..	192,4	..	192,6
Driftsbalansen i prosent av BNP	12,9	12,3	..	..	11,3	..	10,9
MEMO:							
Husholdningenes sparerate (nivå)	7,5	5,7	5,1	..	3,4	..	2,2
Pengemarkedsrente (nivå) ⁵	4,1	1,9	3,2	3	2,4	4	2,3
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	6,6	4,3	..	..	4,7	..	4,7
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	205	201	170	..	196	..	200
Eksportmarkedsindikator	3,1	6,2	..	..	5,3	..	3,4
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	1,3	5,9	3,8	3	-0,9	1/2	0,3

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Selveier.⁵ NB benytter Norges Banks foliorente.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend⁸ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 1 (2003-2004), (FIN), Norges Bank, anslag basert på terminrente og terminkurs, Inflasjonsrapport 3/2003 (NB).

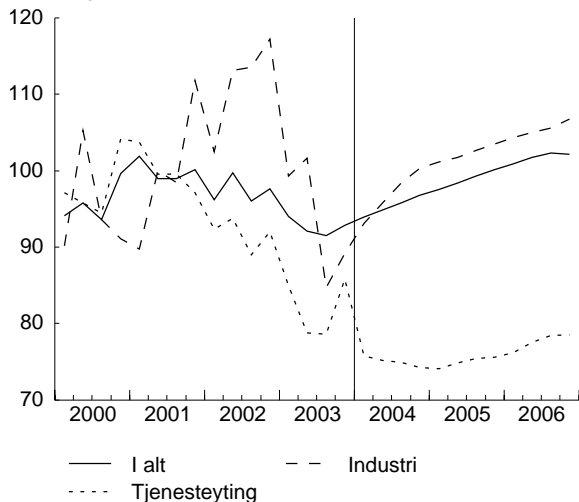
i bruktboligprisene gjennom 2003, som var på om lag 1,5 prosent, må i hovedsak kunne tilskrives realrentenedgangen i tillegg til inntektsvekst. Til sammenligning økte byggekostnadene med rundt 3 prosent fra 2002 til 2003.

Med synkende arbeidsledighet og utsikter til sterkere inntektsvekst forventer vi en klar vekst i bruktboligprisene i år, og sterkere enn veksten i konsumprisene. Høyere vekst i husholdningenes inntekter og stigende priser på boliger i annenhåndsmarkedet tilsier økt aktivitet i boligbyggingen i 2004. Lavere nominelle

renter trekker i samme retning. Vi legger derfor til grunn at boliginvesteringene igjen vil øke gjennom 2004, slik at årsveksten blir om lag 5 prosent. I 2005 og 2006 regner vi med at veksten i boliginvesteringene vil bli om lag 4 prosent. Veksten i bruktboligprisene anslås til om lag 4 prosent og 4,5 prosent i henholdsvis 2005 og 2006. Utviklingen i boligmarkedet fremover må i hovedsak ses i lys av utsikter til sterkere realinntektsvekst, lavere realrenter og omslag nedover i arbeidsledigheten.

Investeringer i Fastlands-Norge

Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport

Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Mot oppgang i fastlandsbedriftenes investeringer

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall falt bruttoinvesteringene i fastlandsbedriftene med vel 8 prosent fra 2002 til 2003. Disse investeringene var i 2003 om lag 20 prosent lavere enn i 2001. I 2003 var det særlig industriinvesteringene som falt sterkt, vel 16 prosent. Dette henger sammen med utfasingen av noen store investeringsprosjekter i metallindustrien.

Det er flere tegn til at nedgangen i fastlandsbedriftenes investeringer nå vil stoppe opp og kunne vise oppgang mot slutten av 2004 og videre framover. SSBs investeringstelling for industri og kraftforsyning viser at foretakene i disse næringene forventer å øke sine investeringer framover. Den antatte økningen i investeringene er ganske beskjeden i industrien, men kan bli større i kraftforsyning, særlig hvis planer om bygging av gasskraftverk skulle settes ut i livet. Også for tjenesteytende næringer er det tegn til oppgang i investeringene. Det er fortsatt mange ledige kontorbygg og nybyggingen her forventes ikke å øke vesentlig i de nærmeste årene. Derimot øker maskininvesteringene i tjenesteytende sektorer. Det er grunn til å tro at det lave rentenivået som antas å vare ved framover, også vil gi stimulanser til bedriftsinvesteringene, selv om det erfaringsmessig har vært vanskelig å få etablert noen klar effekt av rentenivået på bedriftsinvesteringene, slik vi har det for husholdningenes konsum og boliginvesteringer. Det er derfor i hovedsak økt aktivitetsnivå i norsk økonomi som drar med seg bedriftsinvesteringene og typisk nok kommer denne oppgangen noe i etterkant av veksten i husholdningenes etterspørsel.

Eksportvekst, tross tap av markedsandeler

Betingelsene for norsk eksport bedret seg gjennom 2003 og inn i 2004. Kronekursen har svekket seg gradvis, særlig mot europeiske valutaer, og de internasjonale konjunktorene har tatt seg opp. Som resultat

har vi sett tiltagende vekst i eksporten av tradisjonelle varer. Særlig ser vi sterk vekst i eksporten til europeiske handelspartnere; denne eksporten økte i verdi med 8,6 prosent fra januar 2003 til januar 2004.

Mens den sesongjusterte kvartalsveksten i eksporten var negativ i 1. kvartal 2003, har vi sett positive vekstrater i de tre siste kvartalene. For 2003 som helhet økte eksporten av tradisjonelle varer eksklusive raffinerte oljeprodukter med 1,9 prosent fra 2002 målt i faste priser. Veksten er tiltagende, og fra 3. til 4. kvartal vokste eksporten sesongjustert med 1,6 prosent, mot 0,3 prosent fra 2. til 3. kvartal. For eksporten av råolje og naturgass var det en nedgang på slutten av året.

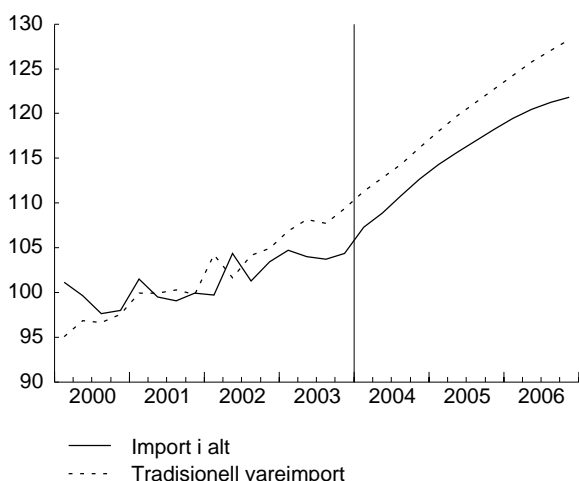
Det sterkeste bidraget til eksportveksten i 2003 kom fra råvarebasert industri. Målt i faste priser vokste eksport av metaller med 7,9 prosent og eksport av kjemiske råvarer med 7,5 prosent fra 2002 til 2003. For 4. kvartal så vi dessuten en tiltagende vekst i eksporten av verkstedsprodukter, som økte med 3,4 prosent fra 3. til 4. kvartal, og i eksporten av andre industriprodukter, som vokste med 3,8 prosent fra 3. til 4. kvartal.

Det var også en positiv tendens i eksport av tjenester. Fra 3. til 4. kvartal vokste, målt i faste priser, eksport av reisetrafikk med 6,6 prosent, og eksport av finans- og forretningstjenester med 11,8 prosent. For året som helhet vokste eksport av finans- og forretningstjenester med 4,9 prosent. Eksport av slike tjenester hadde imidlertid falt kraftig i de to foregående årene.

Svakere kronekurs og positiv konjunkturutvikling hos våre handelspartnere peker mot fortsatt oppgang for eksporten. Særlig venter vi sterk vekst i 2004. Våre fremskrivninger viser vekst i eksporten av tradisjonelle varer, målt i faste priser, på 6,1 prosent, om lag i takt med markedsveksten. Dette er i stor grad drevet

Import

Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

av økt eksport av metaller og kjemiske råvarer. Eksport av metaller øker vanligvis sterkt tidlig i en konjunkturoppgang. Samtidig har kapasiteten i denne næringen økt på grunn av investeringer de siste årene. Etter hvert som konjunktorene avmattes internasjonalt, vil denne eksporten stabilisere seg. Vi forventer også en markert vekst i eksport av reiselivstjenester i årene som kommer.

Våre framskrivninger viser en vekst i eksport av tradisjonelle varer for 2005 på 3,7 prosent, og for 2006 på 2,6 prosent, noe svakere enn markedsveksten. Dette innebærer fortsatt tap av markedsandeler for eksportindustrien i årene som kommer. Eksport av olje og gass ventes å forbli bortimot uforandret i årene som kommer, med fortsatt vridning fra eksport av olje til eksport av gass.

Fortsatt sterk importvekst

Importen økte markert gjennom 2003. Særlig var veksten sterk på begynnelsen av året. For året som helhet vokste import av tradisjonelle varer, ekskl. raffinerte oljeprodukter, med 4,7 prosent, målt i faste priser. Det sterkeste bidraget kom fra tekstil, bekledingsvarer og skotøy som vokste med 6,3 prosent, fra nærings- og nytelsesmidler som vokste med 6 prosent, og fra verkstedsprodukter som vokste med 5,3 prosent fra 2002 til 2003.

Et særtrekk ved 2003 var at mens kronen svekket seg markert mot europeiske valutaer, styrket den seg noe mot amerikanske dollar og valutaer som er bundet til dollar, sammenliknet med året før. Dette førte også til en vridning av norsk import. Mens importen fra Europa falt med 6,8 prosent fra januar 2003 til januar 2004, steg importen fra Asia med 18,3 prosent. Asia har nå en større andel av norsk import enn landene i Nord-Amerika.

Den sterke veksten i importen synes imidlertid å ha avtatt noe. Fra 3. til 4. kvartal vokste den sesongjusterte importen av tradisjonelle varer med 1,5 prosent. I løpende priser var veksten 2,7 prosent. Som resultat av en svekket valutakurs, ser vi fortsatt stigende priser på mange importprodukter.

Svakere valutakurs skal isolert sett trekke i retning av mindre import. Imidlertid vil oppgangskonjunktur innenlands kombinert med et høyt norsk kostnadsnivå, bidra til å holde importveksten oppe i årene som kommer. Dette gir seg blant annet utslag i at import som andel av innenlandsk produksjon vil fortsette å øke. Våre framskrivninger viser en vekst i importen av tradisjonelle varer i 2004 på 5 prosent. Dette blir ytterligere forsterket i 2005, med forventet vekst på 6,4 prosent. I 2006 forventer vi en vekst på 4,9 prosent.

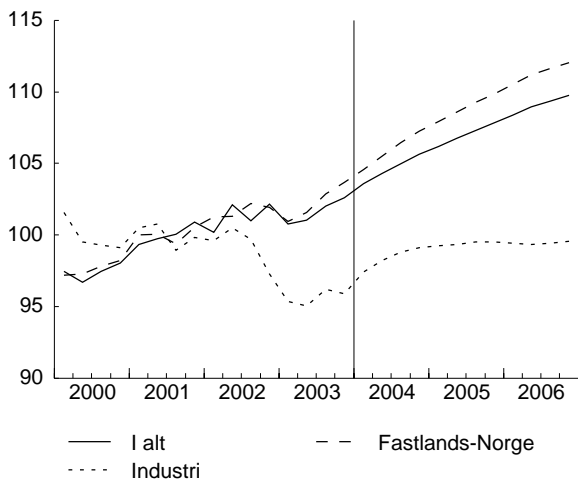
Produksjonen tar seg opp - industrien henger etter

Etter at produksjonen for Fastlands-Norge ifølge sesongjusterte KNR-tall falt med 1,2 prosent fra 3. kvartal 2002 til 1. kvartal 2003, dvs. med en årlig rate på -2,4 prosent, har det vært en klar vekst gjennom de siste kvartalene. Fra 1. kvartal til 4. kvartal 2003 vokste produksjonen tilsvarende en årlig rate på 3,6 prosent. Den egentlige konjunkturbunnen, tidspunktet da BNP-veksten går over fra å være svakere til å bli sterkere enn langsiktig trendvekst, ble imidlertid passert først rundt sommeren i fjor; gjennom de to siste kvartalene av fjoråret lå produksjonsveksten på hele 4,3 prosent, regnet som årlig rate. Holder vi tilbudsbestemte næringer som jordbruk, skogbruk, fiske og fangst, kraftforsyning og boligjenester samt offentlig forvaltningsvirksomhet utenfor, var veksten gjennom andre halvår enda sterkere, hele 5,1 prosent regnet som årlig rate. Selv når vi inkluderer det noe svakere 2. kvartal 2003 i gjennomsnittet, tilsvarte produksjonsveksten en årlig rate på 4,3 prosent.

Innenfor gruppen av ikke-tilbudsbestemte næringer var det imidlertid store forskjeller. For de tjenesteytende næringene, der konjunkturtilbakeslaget gjennom vinteren 2002/2003 bare innebar at veksten ble dempet, har veksttaket de tre siste kvartalene ligget på en årlig rate på nesten 6 prosent. Bygge- og anleggsvirksomheten har også hatt et visst oppsving, men klart svakere. For industrien derimot, som opplevde et kraftig fall i produksjonen under tilbakeslaget, innebar konjunkturomslaget i fjor bare at den kraftige nedgangen stanset opp; veksten deretter har vært mager. De viktigste unntakene er produksjonen av industrielle råvarer og halvfabrikata (metaller, kjemiske råvarer, raffinering og treforedling), og næringsmidler mv., produksjon som enten er lite arbeidsintensiv eller som er delvis beskyttet mot konkurranse fra utlandet. Også bransjer som leverer til den ekspanderende byggevirksomheten synes å ha gjort det bra produksjonsmessig. For de øvrige hjemmekonkurrerende bransjene derimot har produksjonen gjennomgående

Bruttonasjonalprodukt

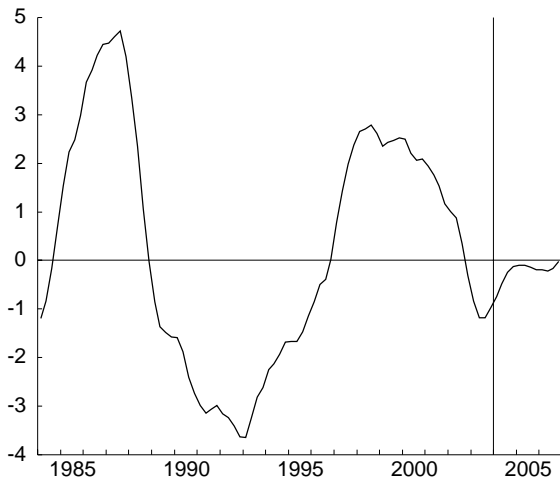
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Fastlands-Norge

Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

vært svak, og har til dels fortsatt å falle betydelig, slik som for verkstedindustri, verftsindustri og tekstil- og beklædningsindustri.

Denne utviklingen må sees på bakgrunn av flere år med høy kostnadsvekst i norsk økonomi. Kronestyrkingen gjennom 2002 bidro antakelig til en forsert nedlegging av konkurranseutsatt virksomhet med svak lønnsomhet, med tilhørende fall i produksjonen. Kronesvekkelsen som fulgte rentenedgangen gjennom fjoråret satte en slutt på den sterke nedgangen, men har på ingen måte lagt grunnlag for noen ny ekspansjon; til det er de underliggende, generelle kostnadsproblemer for store. Riktignok har eksporten igjen vokst kraftig, men det reflekterer dels det internasjonale konjunkturoppsvinget og dels spesielle forhold, slik som økt kapasitet innenfor metallproduksjon; den gjennomgående tendensen til tap av markedsandeler både på eksport- og hjemmemarkedet ser ut til å fortsette.

Tjenesteproduksjonen har derimot tatt seg opp. Riktignok innebar kronestyrkingen en kraftig konkurransevekkelse som rammet produksjonen også for disse bedriftene. Men her var kostnadsulempen mot utlandet i utgangspunktet mindre (eller var endog en kostnadsfordel), slik at det var grunnlag for igjen å ekspandere da krona svekket seg. Dessuten har rentenedgangen stimulert innenlandsk etterspørsel og dette har særlig kommet tjenesteproduksjonen til gode, siden hjemmemarkedet her er viktigere enn for vareproduksjonen. Det samme gjelder bygge- og anleggsvirksomheten, som dessuten er særlig rentefølsom.

For 2004 og 2005 ventes det at høy vekst i husholdningenes konsum og boliginvesteringer, sammen med oppsving i eksporten i 2004 og i bedriftenes investeringer i 2005, vil bidra til at veksten i BNP for Fastlands-Norge fortsetter, men etter hvert noe avdempet. For 2004 anslås veksten til 3,6 prosent, og for 2005 2,8 prosent. For 2006 legger vi til grunn at en ny konjunkturavmatning internasjonalt bidrar til å dempe eksportveksten, og at veksten i innenlandsk etterspørsel samtidig avtar noe, slik at produksjonen i fastlandsøkonomien da kommer ned på linje med trendveksten, 2,3 prosent.

Eksportoppsvinget i 2004 går sammen med en klar produksjonsvekst for industrien under ett, men veksten avtar deretter i 2005 og stanser opp i 2006, når det antatte internasjonale konjunkturtilbakeslaget slår igjennom. For de tjenesteytende sektorene og bygg- og anleggsvirksomheten anslås imidlertid produksjonsveksten å holde seg oppe gjennom hele perioden.

Med den skisserte utviklingen i BNP for Fastlands-Norge, anslår vi at dagens negative produksjonsgap om lag vil lukkes i løpet av 2004, slik at norsk økonomi stort sett vil være i en konjunkturnøytral situasjon i 2005 og 2006. Etter hvert som oppgangen varer ved vil dessuten produktivitetsveksten avta. Dersom utviklingen blir som skissert, innebærer det at lavkonjunkturen vi nå er i ferd med å legge bak oss har vært usedvanlig mild, jevnført med tidligere konjunkturtilbakeslag på 1980- og 1990-tallet.

Bedre, men fortsatt svakt arbeidsmarked

I følge foreløpige nasjonalregnskapstall sank den samlede sysselsettingen med 0,6 prosent eller 14 000 personer fra 2002 til 2003. AKU-ledigheten viste en økning på 20 000 personer. I 2003 utgjorde de ledige 4,5 prosent av arbeidsstyrken mot 3,9 prosent i 2002.

Særlig som følge av den sterke kronekursen i 2002, steg ledigheten mest blant industriarbeidere. I gjennomsnitt var nesten 16 000 industriarbeidere registrert arbeidsledige i fjor. Nasjonalregnskapet viser at industrisysselsettingen falt med 13 000. Også i 2002 falt industrisysselsettingen. Fra 2. kvartal 2002 til 2. kvartal 2003 ble antall sysselsatte i industrien redusert med over 17 000, eller 5,8 prosent.

Arbeidsmarkedet har siden i fjor høst vist tegn til bedring. Sesongjustert viser AKU at ledigheten har vært stabil siden 2. kvartal i fjor. I 4. kvartal 2003 var 109 000 personer ledige. Sysselsettningsnedgangen ser også ut til å ha stoppet opp, og den registrerte ledigheten har sunket de siste månedene. Sesongjustert nådde den registrerte arbeidsledigheten en topp i september i fjor på 4,1 prosent. Ved utgangen av februar i år var 3,9 prosent registrert helt ledige. Dette er riktignok en økning fra 3,8 prosent ved utgangen av januar, men Aetat påpeker at dette tallet var lavt grunnet 6 dager senere registrering enn normalt. Inntrykket er uansett at ledighetstoppen er nådd, men at vi foreløpig ikke har sett tegn til noen klar bedring i arbeidsmarkedet.

Den kraftige rentenedgangen siden desember 2002 vil bidra til å øke sysselsettingen i årene framover. Kronesvekkelsen vil hjelpe på lønnsomheten i industrien, og det vil dempe sysselsettningsnedgangen der. Konsumveksten vil fortsatt være høy og boliginvesteringene ser ut til å øke, noe som vil gi klar produksjonsvekst i mange tjenesteytende næringer. Høy produktivitsvekst demper riktignok veksten i sysselsettingen, men produktivitsveksten vil avta og sysselsettningsveksten ta seg opp etter hvert som produksjonsoppvinget videreføres.

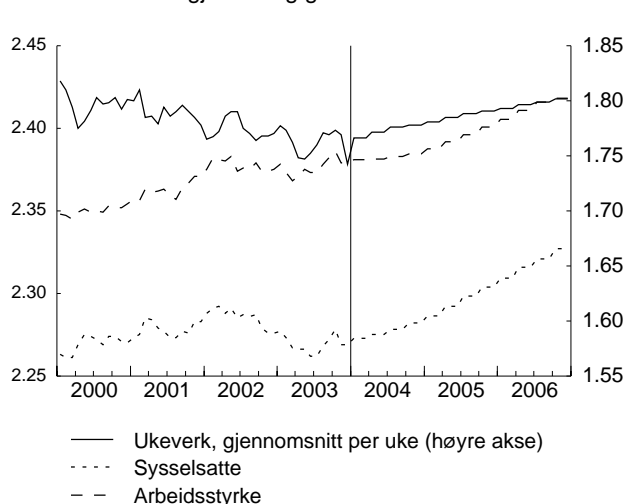
Det forventes på den annen side ikke store bidrag til den samlede sysselsettningsveksten fra stat og kommune. Fortsatt begrenset vekst i de offentlige tjenestene, samt omorganiseringer og privatiseringer innen kommunesektoren vil begrense veksten i antall nyansettelser her. Alt i alt forventes en moderat sysselsettningsvekst på 0,2 prosent i år, stigende til 0,9 prosent i 2005 og 1,0 prosent i 2006.

Det tar altså tid før omslaget i økonomien for alvor øker sysselsettingen. Ytterligere forsinkelser blir det på utslaget i arbeidsledigheten. Bedringen på arbeidsmarkedet vil lokke mange som tidligere sto utenfor arbeidsstyrken inn i yrkeslivet. Dessuten er søkehypigheten lavere blant de langtidsledige enn blant de som nettopp har blitt arbeidsledige. Når mange har gått ledige i en lang periode nå som arbeidsledigheten er høy, blir det vanskeligere å få disse tilbake i jobb. Det forventes derfor kun moderat nedgang i arbeidsledigheten i årene framover, fra et gjennomsnitt på 4,5 prosent i 2003 til 4,4 prosent i 2004, og 4,0 og 3,8 prosent i de to påfølgende årene.

Mindre overtid trakk lønnsveksten ned

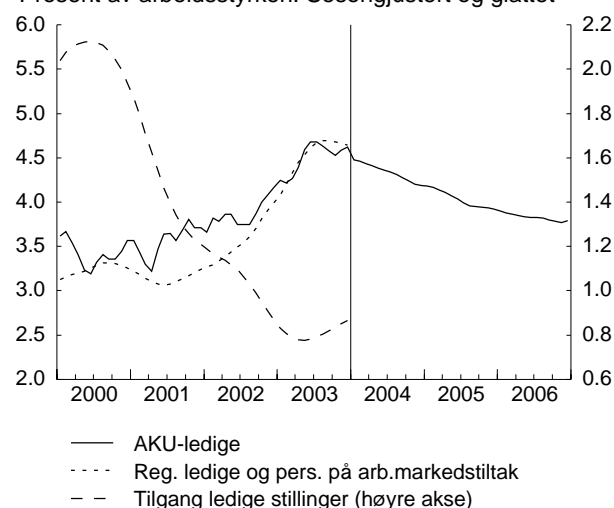
Den samlede veksten i lønn per normalårsverk er i det foreløpige nasjonalregnskapet anslått til 3,8 prosent for 2003, mot 5,3 prosent i 2002. Årsaken til nedgangen i lønnsvekst ligger i svekket lønnsomhet i næringslivet og økende arbeidsledighet. I de store forhandlingsområdene i stat og kommune ble det ikke gitt noen tillegg overhodet. I tillegg gikk overtidsbruket kraftig ned innenfor nær sagt alle sektorer i øko-

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger

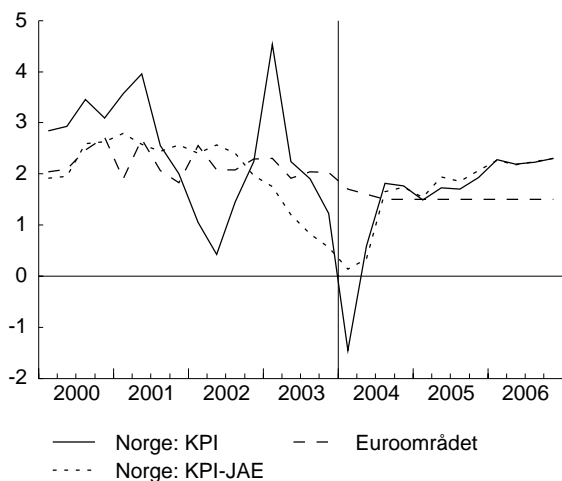
Kilder: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

nomien. I industrien trakk dette veksten i lønn per normalårsverk ned med om lag ett prosentpoeng. Lønnsveksten i fjor ble også trukket ned av negativ lønnsvekst innen fiske, fangst og fiskeoppdrett på grunn av lave fangstverdier, samt for sjøfolk i utenriks sjøfart som følge av svak kurs på amerikanske dollar.

Nasjonalregnskapstallene for 2001 og 2002 er nå reviderte, og tallene for 2001 er endelige. Revideringen viser at lønnsomheten i norske industribedrifter var spesielt god i 2001, og langt bedre enn de tidligere tallene viste. Det relative forholdet mellom industribedriftenes produktpriser og prisene på deres produktinnsats utviklet seg positivt i 2001 og 2002 - en periode der kronen styrket seg med 15 prosent. Samtidig er produktivitsveksten i industrien oppjustert med 2,8 prosentpoeng til 5,7 prosent i 2001. Den gode lønnsomheten i næringslivet i perioden 1999 til 2001 har

Konsumprisindeksen

Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

bidratt til en høy lønnsvekst i hele økonomien fram til og med 2002. Gjennom 2002 ble situasjonen kraftig forverret for industribedriftene og arbeidsledigheten økte til et gjennomsnitt på 4,5 prosent i 2003, mot 3,9 prosent året før. Lønnstilleggene i 2003 ble derfor svært moderate.

Lønnen per normalårsverk i industrien steg med 3,3 prosent i 2003 mot 5,3 prosent året før. Den lavere lønnsveksten skyldes delvis at overtiden sank med nesten 17 prosent. Når overtidsbetalingen utgjorde 5,8 prosent av den totale lønnsutbetalingen i 2002, betyr en slik nedgang mye for lønnsveksten i industrien.

Tallet for gjennomsnittlig lønnsvekst i industrien er også påvirket av de store strukturendringene som foregikk i 2003, og som blant annet reduserte tallet på sysselsatte med 13 000 personer. Strukturendringene trekker lønnsveksten i industrien både opp og ned. Det er ofte de med lavest ansiennitet og lønn som blir oppsagt først. Dette trekker gjennomsnittlig lønnsnivå opp. Samtidig har det også vært slik at oppsigelsene i stor grad har rammet næringer med et høyt lønnsnivå. Dette bidrar til å trekke gjennomsnittlig lønnsnivå ned. Utviklingen innen bygging av skip og oljeplattformer illustrerer begge effektene. Denne næringen opplevde størst nedgang i antall ansatte blant alle industrinæringene, men med en lønnsvekst på 5,5 prosent var likevel dette næringen med den høyeste lønnsveksten. Siden lønningene innen skipsbygging er blant de høyeste i hele industrien, er det samtidig grunn til å tro at nedbemanningene her har bidratt til å redusere det gjennomsnittlige lønnsnivået.

Det er tegn til bedring i arbeidsmarkedet og krone-svekkelsen har redusert pessimismen i industrien. Lønnsdannelsen fungerer imidlertid slik at det tar tid fra endringer i økonomien slår ut i den faktiske lønnsveksten. Det er derfor ikke grunn til å forvente noen snarlig økning i lønnsveksten. Arbeidsmarkedet vil

fortsatt være preget av en høyere ledighet enn arbeidstakerorganisasjonene liker. Dette modererer lønnskravene i den lønnsledende industrisektoren, og antakelig dermed også i de øvrige sektorene i økonomien.

De lave tilleggene i fjorårets lønnsoppgjør samt mindre overtidsbruk gjennom 2003, gir et lavt overheng inn til 2004. Som et gjennomsnitt for hele økonomien utgjør overhenget trolig under ett prosentpoeng av veksten i lønn per normalårsverk fra 2003 til 2004. Mer overtidsbruk i 2004 enn i 2003 kan imidlertid motvirke noe av bidraget fra det lave overhenget. Vi anslår en vekst i lønn per normalårsverk på 3,7 prosent i 2004. Dette vil i så fall være den laveste årslønnsveksten siden 1995. Lav vekst i konsumprisene sikrer likevel arbeidstakerne en god reallønnsvekst i år.

En gradvis nedgang i arbeidsledigheten og en normalisering av lønnsomheten blant industribedriftene, vil øke lønnsveksten noe i årene framover. I 2005 og 2006 anslås lønnsveksten til henholdsvis 3,8 og 4,0 prosent.

Rekordlav prisstigning

Utviklingen i elektrisitetsprisene styrte i stor grad prisstigningstakten gjennom 2003. De rekordhøye prisene i januar 2003 bidro med 3,2 prosentpoeng til 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) på 5,0 prosent. Elektrisitetprisene falt kraftig frem til juli, og mot slutten av året økte de langt mindre enn året før. I desember bidro elektrisitetsprisene bare i ubetydelig grad til 12-månedersveksten. På årsbasis økte KPI i 2003 med 2,5 prosent, hvorav elektrisitetsprisen bidro med vel halvparten.

Den underliggende inflasjonen, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgifts- endringer og uten energivarer (KPI-JAE), hadde i fjor en topp i februar med 2,0 prosent, falt deretter raskt gjennom våren og så litt mer beskjedent mot slutten av året til 0,4 prosent i desember. På årsbasis ble økningen på 1,1 prosent. Fallet i prisstigningstakt gjennom første halvår kan i stor grad tilskrives utviklingen for importerte konsumvarer. Mot slutten av året ble også prisstigningstakten for tjenester utenom husleie stadig lavere. Verdien av norske kroner ble kraftig redusert gjennom 2003, samtidig som det ikke var noen underliggende impulser i retning økt prisstigning for de importerte konsumvarene. Utviklingen for disse varene må derfor forklares av reduserte marginer i varehandelen (etter at de trolig økte da kronen styrket seg), lav internasjonal prisvekst og vridning av importen til lavkostland. Den generelt lave prisveksten på norskproduserte varer og tjenester må ses på bakgrunn av moderat lønnskostnadsvekst og en økonomi preget av en moderat lavkonjunktur.

I januar i år var konsumprisindeksen (KPI) 1,8 prosent lavere enn 12 måneder tidligere. En må tilbake til

desember 1947 for å finne en lavere prisstigningstakt. Den ekstremt lave prisstigningen kan i stor grad forklares av de rekordhøye elektrisitetsprisene husholdningene stod overfor i januar i fjor og har således lite med 2004 å gjøre. En sterk økning i avgiftene på rulle- og tobakk bidro isolert sett til å trekke KPI opp med 0,2 prosentpoeng.

Den underliggende inflasjonen falt ytterligere fra det allerede lave nivået i desember, og KPI-JAE var i januar bare 0,1 prosent høyere enn 12 måneder tidligere. Husleiene pleier normalt å øke markert fra desember til januar, men i år var de uforandret, noe som kan forklare mye av den siste reduksjonen i prisstigningstakten.

I KPI for februar vil nye barnehagepriser bli innarbeidet, for første gang etter augustmålingen i fjor. På bakgrunn av økt offentlig støtte fra august i fjor, som kanskje ikke fikk umiddelbart gjennomslag i prisen til alle barnehager, må en vente lavere priser nå. En vil trolig få en ytterligere prisnedgang i mai, når maksimalprisen innføres. Fra 1. mars er kollektivtransport pålagt 6 prosent moms. Dette innebærer imidlertid fradragsett for moms på innsatsfaktorene. Samlet sett er det antatt at reformen vil medføre en svak subsidiering av virksomheten og at den dermed isolert sett skulle trekke prisstigningen svakt ned. Selv om det er kommet mange observasjoner på prisøkninger fra 1. mars, må en likevel vente at reformen etter hvert vil bidra til at disse prisene vil bli noe lavere enn de ellers ville ha vært.

Utviklingen i kronekursen viser seg klart i importprisene. Etter at styrkingen gjennom de tre første årene på 2000-tallet bidro til fall i importprisene, har krone-svekkelsen gjennom 2003 nå ført til importprisøkning for de aller fleste vare- og tjenestegrupper. Ifølge KNR lå prisene på tradisjonelle importvarer i 4. kvartal 2003 4,0 prosent høyere enn i samme kvartal året før, og 0,6 prosent på årsbasis. Det er imidlertid unntak: Importprisen for lufttransport og post- og teletjenester ble redusert gjennom andre halvår i fjor. Det samme gjelder også for kontor- og datamaskiner, men her er nedgangen mye mindre enn gjennom året før. Etter hvert vil de økte importprisene måtte innebære positive prisimpulser, direkte for importerte konsumvarer og indirekte gjennom prisen på produktinnsats i norsk produksjonsvirksomhet. På årsbasis ventes en importprisvekst på tradisjonelle importvarer på 3,6 prosent i 2004. Her bidrar imidlertid også prisøkningen på importerte råvarer til industrien. Prisimpulsene fra utlandet ventes å øke fra 2004 til 2005, og dermed bidra til at norske importpriser ikke faller, til tross for at krona styrker seg litt.

Moderat lønnsvekst, forholdsvis høy produktivitetsvekst, spesielt i 2004, og lave husleier, trekker i retning av en lav underliggende prisvekst i tiden fremover. Målt ved KPI-JAE vil utviklingen i barnehage-

prisene og momsen på transport trolig også trekke den underliggende prisveksten ned. I våre beregninger dominerer imidlertid effektene av den svakere norske kronen gjennom høyere importpriser og økte marginer i varehandelen, slik at 12-månedersveksten i KPI-JAE tar seg opp. Gjennom første halvår i år er inflasjonsøkningen forholdsvis beskjeden, men blir noe sterke gjennom andre halvår. I de neste to årene vil redusert produktivitetsvekst og litt høyere lønnsvekst bidra til at den underliggende prisveksten tar seg ytterligere noe opp. På årsbasis forventes en økning i KPI-JAE på 1,0 prosent i 2004, 1,9 prosent i 2005 og 2,3 prosent i 2006.

Elektrisitetsprisene forutsettes å falle med om lag 10 prosent i år (jmfør egen boks). Fallet kan nesten i sin helhet tilbakeføres til de høye prisene i 1. kvartal i fjor. Forløpet har deretter vært forholdsvis normalt, med lave priser i sommerhalvåret og høyere om vinteren. 12-månedersveksten i KPI vil derfor trolig raskt komme opp på nivå med den underliggende inflasjonstakten utover året. Noe reduserte oljepriser målt i norske kroner og en ytterligere nedgang i elektrisitetsprisene bidrar i beregningen til at 12-månedersveksten i KPI kommer litt under den underliggende inflasjonen i 2005. I 2006 er de to KPI-indeksene antatt å vokse i takt.

Fortsatt store overskudd i utenriksøkonomien

Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser at Norge hadde et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på nesten 203 mrd. kr. i 2003. Dette tilsvarer knapt 13 prosent av BNP. I 2004 vil ifølge våre beregninger den tradisjonelle vareeksporten øke betydelig i verdi, men petroleumseksporten vil øke mer moderat hvis oljeprisen synker noe fra dagens høye nivå, slik vi har antatt. Også importen vil øke mye i år, som følge av den økte innenlandske etterspørselen og en noe svakere krone som øker importprisene i norske kroner. Våre anslag viser at overskuddet på vare- og tjenestebalansen samlet sett vil kunne bli noe lavere i 2004 enn i 2003. Denne nedgangen i overskuddet vil imidlertid bli om lag kompensert ved en bedring i rente- og stønadsbalansen overfor utlandet som følger av de store overskuddene som akkumuleres til stadig større nettofordringer overfor utlandet. Samlet sett anslår vi derfor overskuddet på driftsbalansen til å bli om lag 200 mrd. kroner i 2004, eller vel 12 prosent av nominelt BNP.

I 2005 og 2006 viser våre anslag at overskuddet på vare- og tjenestebalansen svekkes mer enn i 2004. Det skyldes fortsatt lav eller ingen volumvekst i samlet olje- og gassseksport, sammen med nominelt uendrede priser på disse produktene. Også tradisjonell vareeksport vokser mindre disse årene sammenliknet med i 2004, som følge av en antatt avmatning av oppgangen internasjonalt og en viss konjunkturedgang i 2006. Den relativt sterke veksten i norsk økonomi drar derimot med seg sterk vekst i importen i begge disse årene. Selv om importprisveksten i norske kroner i

Kraftmarkedet i 2003 og utsiktene framover

2003 startet med kraftpriser høyere enn noensinne (over 80 øre per kWh på kraftbørsen Nordpool). Kraftprisene falt imidlertid forholdsvis raskt etter mildvær i andre halvdel av januar 2003. Med en vinter litt mildere enn normalt og en vårflo som kom forholdsvis tidlig, nådde samlet magasin-fylling et minimumsnivå på 18,1 prosent i uke 17. Median-fyllingen for uke 17 i årene 1990-2003 var om lag 20 prosentpoeng høyere. Videre gjennom 2003 var situasjonen på kraftmarkedet ganske stabil. Det totale forbruket av elektrisitet i Norge i 2003 var på 115 TWh. Samlet produksjon var 107 TWh, slik at netto import var 8 TWh.

De gjennomsnittlige systemprisene på Nordpool var i 2003 vel 29 øre/kWh. Så langt i 2004 har den gjennomsnittlige spotprisen ligget på vel 24,5 øre/kWh. Ifølge Konkurransetilsynet og NVE ser det ut til at standard variabel kraftpris for husholdningene, eksklusive avgifter, i gjennomsnitt blir om lag 29 øre/kWh i første kvartal 2004. De fleste av husholdningene har denne kontrakten, selv om andelen har gått ned etter kraftprissjokket vinteren 2002/2003. Terminprisene på Nordpool indikerer for 2004 samlet en gjennomsnittlig kraftpris på om lag 24 øre per kWh. Litt høyere marginer (differanse mellom markedspris og kontraktspris) enn normalt i 1.kvartal, og normale marginer resten av 2004 kan medføre et prisfall på om lag 10 prosent fra 2003 til 2004. Dette gjelder for husholdningskontrakter med standard variabel kraftpris, inklusive alle avgifter og nettleie. Prisveksten baserer seg på utviklingen i delindeksen for elektrisitet i SSBs konsumsprisstatistikk og anslag for denne framover.

Lavere forventet kraftpris og normale temperaturforhold tilsier en økning i forbruket i alminnelig forsyning (husholdninger, tjenesteyting og industri utenom kraftkrevende) på om lag 4 TWh på årsbasis fra 2003 til 2004. I den kraftintensive industrien er forbruket i begynnelsen av 2004 høyere enn på tilsvarende tidspunkt i 2003, og for hele 2004 kan det ligge an til at kraftforbruket i denne sektoren

stiger med om lag 1 TWh i forhold til 2003. For 2004 sett under ett kan elektrokjelforbruket ende opp om lag 1 TWh høyere enn i 2003. Samlet norsk totalforbruk av kraft i 2004 kan dermed bli om lag 121 TWh eller 6 TWh høyere enn i 2003. For januar og februar 2004 lå samlet temperaturkorrigert forbruk i alminnelig forsyning om lag 0,7 TWh høyere enn for samme periode i 2003, noe som er rimelig konsistent med den forventede forbruksutviklingen for resten av året.

Ved inngangen til 2004 var magasinbeholdningen 7,5 prosentpoeng (6,3 TWh) over magasinbeholdningen på samme tidspunkt et år tidligere. Fram til uke 10 har samlet magasinbeholdning falt til 36,1 prosent av fulle magasiner. Dette er 15 prosentpoeng under medianverdien for magasinbeholdningen i perioden 1990-2003. Så langt i år har samlet tilsig til magasinene vært om lag som normalt. Normale tilsig gjennom hele året tilsvarer en produksjonsmulighet på om lag 118 TWh vannkraft. Snømengden i fjellet per uke 10 er ifølge NVE litt høyere enn normalen, tilsvarende om lag 2 TWh. I tillegg vil det bli produsert noe termisk kraft og vindkraft i Norge, samlet i størrelsesorden 1 TWh. Dette tilsier at en totalproduksjon på 121 TWh i Norge er forenlig med at magasin-fyllingen er den samme ved inngangen til 2005 som ved begynnelsen av 2004. For norske kraftprodusenter gir høyere terminpriser for kraft vinteren 2004/2005 i forhold til terminprisene for våren og sommeren 2004, gode incentiver til å spare vann for produksjon av kraft til neste vinter. En god del import av kraft gjennom 2004 kan dermed forventes, anslagsvis 6 TWh netto import. I løpet januar og februar 2004 var det en netto import på 1,5 TWh. Alt i alt tilsier dette en kraftproduksjon i Norge på om lag 115 TWh i 2004. Da vil det kunne være 6 TWh (7,2 prosent) mer vann i magasinene ved inngangen til 2005 enn ved inngangen til 2004 (en fyllingsgrad på om lag 63 prosent ved starten av 2005 mot om lag 56 prosent i 2004). Magasin-fyllingen vil da være om lag 9 prosent under medianen.

samme periode blir langt mer beskjeden, vil likevel importverdien øke klart sterkere enn eksportverdien. Vi anslår overskuddet på vare- og tjenestebalansen til 177 mrd. kroner i 2006. Økte nettofordringer på utlandet bidrar til et anslått overskudd på rente- og stønadsbalansen, slik at driftsbalansen viser et overskudd på vel 190 mrd. kroner dette året, eller noe under 11 prosent av BNP i 2006. Vi anslår nettofordringene på utlandet til 78 prosent av BNP ved utgangen av 2006 mot om lag 50 prosent ved utgangen av 2003.

Stor usikkerhet, men små systematiske feil i anslagene

Statistisk sentralbyrå presenterte sine første kvantifiserte prognoser for norsk økonomi i 1988, og har siden 1990 med få unntak publisert prognoser for to år fram i tid i februar/mars, juni, september og desember hvert år. Nedenfor gir vi en samlet evaluering av disse seksten årene med prognosevirksomhet. Evalueringen begrenses til veksten i konsumprisindeksen (KPI), veksten i bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge og arbeidsledigheten i prosent av arbeidsstyrken (AKU). Vi undersøker spesielt om an-

slagene har avveket systematisk fra foreløpige tall fra nasjonalregnskapet, og spredningen i avvikene. Vi benytter også analysen til å si noe om usikkerheten i de tilsvarende anslagene for 2004 og 2005.

Verken ledigheten eller KPI blir revidert etter at den offentliggjøres. Det er imidlertid ofte avvik mellom de foreløpige BNP-tallene som publiseres i februar/mars året etter regnskapsåret («Utsynsregnskapet»), og de endelige tallene som normalt sett først er klare to år senere. De «endelige» tallene kan dessuten bli revidert i forbindelse med enkeltstående tellinger eller omlegginger av beregningsprinsipper o.l. for nasjonalregnskapet. Vi benytter foreløpige BNP-tall fra Utsynsregnskapet av fire grunner. For det første foreligger det ikke endelige regnskapstall for årene etter 2001. Anslagene for disse årene må derfor sammenlignes med foreløpige regnskapstall uansett. For det andre er prognosene laget med utgangspunkt i foreløpige – ikke endelige – regnskapstall for den nære forhistorien. For det tredje kan endringer i basisår mellom Utsynsregnskapet og de etterfølgende regnskapene medføre at tallene ikke er sammenlignbare. For det fjerde

ble det ved hovedrevisjonene i 1995 og 2002 foretatt endringer i definisjoner, noe som innebar at prognoser og endelige tall ikke knytter seg til de samme størrelsene.

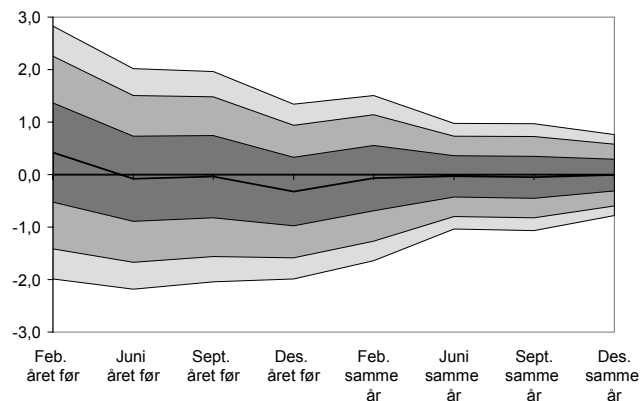
Hvor gode har anslagene vært?

Figurene 1, 2 og 3 viser gjennomsnittlig avvik mellom anslag gitt på ulike tidspunkter og tall for henholdsvis veksten i BNP for Fastlands-Norge, veksten i KPI og ledigheten. Figurene gir også en indikasjon på spredningen i avvikene ved at de inkluderer tre intervaller rundt gjennomsnittet. Disse intervallene er regnet ut på bakgrunn av den historiske spredningen, men sier ikke noe om hvor mange av avvikene som faktisk ligger innenfor intervallene. Intervallene er likevel valgt fordi man ved å gjøre en rimelig antakelse om at alle avvik tilhører en gitt statistisk fordeling (normalfordeling med lik forventning og spredning) og er uavhengige, kan regne ut sannsynligheten for at fremtidige avvik ligger innenfor intervallet. Under denne forutsetningen er sikkerheten for at avviket mellom fremtidige anslag og regnskapstall ligger innenfor disse intervallene henholdsvis 50, 80 og 90 prosent.

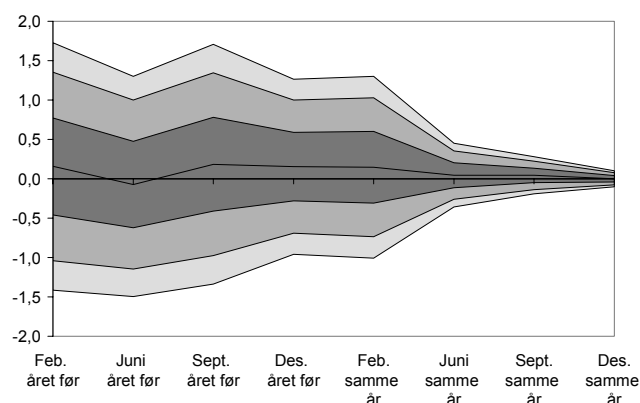
I gjennomsnitt ligger anslagene for BNP-veksten to år frem i tid 0,4 prosentpoeng over faktisk vekst, slik denne anslås ifølge foreløpige regnskapstall. Anslaget gitt i desember året før prognoseåret ligger i gjennomsnitt 0,3 prosentpoeng under. I de øvrige anslagene er det ingen gjennomsnittlig avvik mellom prognoser og faktisk BNP-vekst. Gjennomsnittlig anslag på veksten i KPI er også gode, og bommer med maksimum 0,2 prosentpoeng. Her ligger imidlertid anslagene i gjennomsnitt gjennomgående over den faktiske KPI-veksten. I gjennomsnitt ligger også anslagene på ledigheten over de endelige tallene på samtlige prognosetidspunkter, men dog ikke mer enn 0,2 prosentpoeng. Sett i lys av den store spredningen i disse anslagene og at det er relativt få observasjoner med i analysen (mellom 11 og 16), tyder resultatene på at det kun er små systematiske feil i anslagene for alle de tre hovedstørrelsene.

Det har vært stor spredning i avviket mellom anslaget på BNP-veksten offentliggjort i februar året før prognoseåret og det foreløpige regnskapstallet. Anslagene i 1991 og 1994 bommet mest, med henholdsvis 2,6 og 2,0 prosentpoeng. Av de 14 anslagene vi har laget på dette tidspunktet ligger 7 mer enn 1 prosentpoeng unna det foreløpige regnskapstallet. Kun én gang traff prognosen nøyaktig - i 1996. Allerede ved neste offentliggjøring er imidlertid variasjonen mellom anslag og regnskapstall betydelig mindre, og ett år før offentliggjøringen av regnskapstallene bommer kun 4 av 16 anslag med mer enn 1 prosentpoeng. I de tre siste rapportene før foreløpige regnskapstall foreligger, er de fleste anslag mindre enn 0,5 prosentpoeng unna. Vi finner et lignende mønster i anslagene for veksten i KPI. Det er betydelig variasjon mellom de første fem anslagene og resultatet, men anslagene fra og med

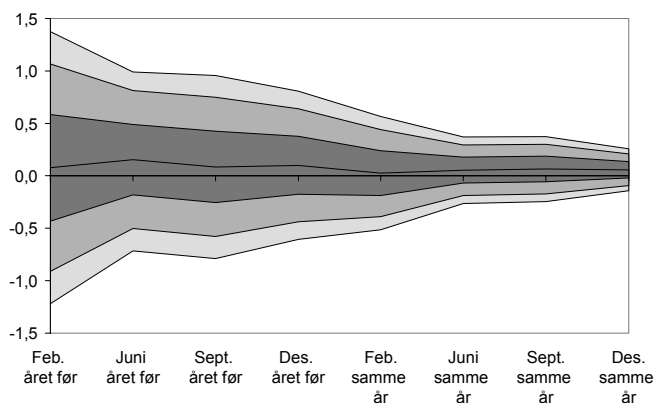
Figur 1. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Avvik fra foreløpig regnskapstall og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percents konfidensintervaller

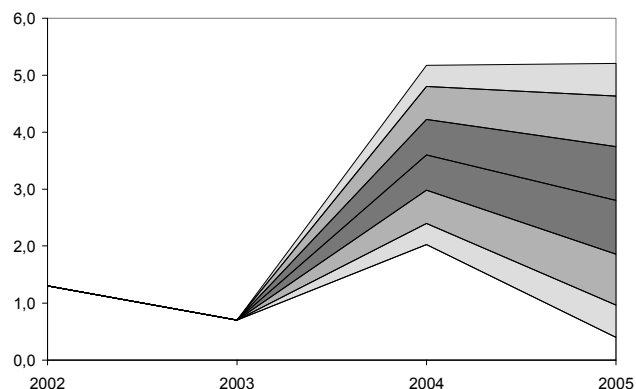
Figur 2. Anslag på prosentvis endring i KPI. Avvik fra regnskapstall og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percents konfidensintervaller

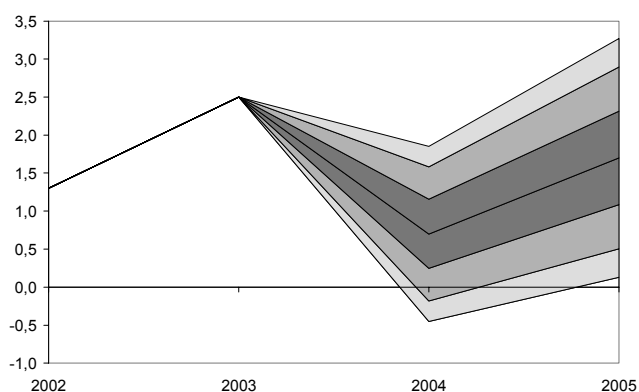
Figur 3. Anslag på arbeidsledighet. Avvik fra regnskapstall og spredningene i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percents konfidensintervaller

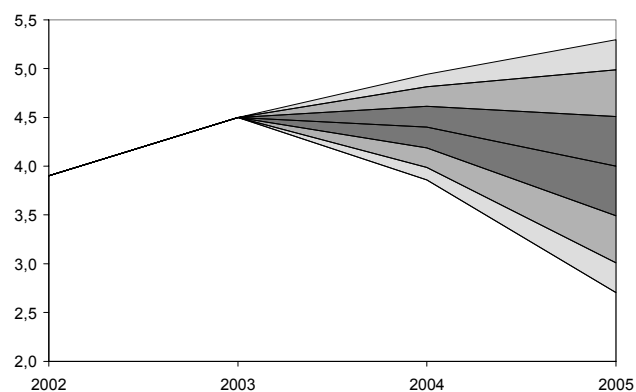
Figur 4. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Sikkerheten for at det foreløpige regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

Figur 5. Anslag på prosentvis endring i KPI. Sikkerheten for at regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

Figur 6. Anslag på arbeidsledighet. Sikkerheten for at regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

juni samme år er meget treffsikre. Etter dette er ingen anslag mer enn 0,3 prosentpoeng fra den faktiske vekstakten. Variasjonen i de foregående anslagene er 3-4 ganger så store. Dette avspeiler at faktisk utvikling i KPI gradvis blir kjent med full sikkerhet gjennom året.

Spredningen i avviket mellom anslag på ledigheten gitt i juni året før og resultatet viser en markert nedgang sammenlignet med anslaget gitt kvartalet før. Det gjennomsnittlige absoluttavviket er på 0,6 prosentpoeng i februar året før, mot 0,4 prosentpoeng i prognosen gitt i juni samme år. Deretter synker spredningen gradvis. Også for ledigheten reduseres prognosefeilen betraktelig i de tre siste prognosene før resultatet foreligger. Etter dette ligger ingen prognoser mer enn 0,3 prosentpoeng fra regnskapstallet.

Usikkerhet ved prognosene

I figurene 3, 4 og 5 vurderes usikkerheten i anslagene for 2004 og 2005 gitt i denne rapporten. Vi anslår nå veksten i BNP for Fastlands-Norge til 3,6 prosent i 2004 og 2,8 prosent i 2005. Basert på analysen over, er vi 50 prosent sikre på at BNP-veksten for Fastlands-Norge vil ligge mellom 3,0 og 4,2 prosent i 2004 og mellom 1,9 og 3,7 prosent i 2005. Vi er 80 prosent sikre på at den prosentvise veksten vil ligge mellom 2,4 og 4,8 i 2004 og mellom 1,0 og 4,6 i 2005. Et intervall på til sammen 3,2 prosentpoeng i 2004, og 4,8 prosentpoeng i 2005, dekker den prosentvise veksten med 90 prosent sikkerhet.

Veksten i KPI var på 2,5 prosent i 2003. For 2004 og 2005 anslår vi veksten til henholdsvis 0,7 og 1,7 prosent. Vi er 50 prosent sikre på at anslagene for 2004 og 2005 bommer med mindre enn henholdsvis 0,5 og 0,6 prosentpoeng. Med 80 prosent sikkerhet bommer vi med mindre enn 0,9 prosentpoeng i 2004 og 1,2 prosentpoeng i 2005. Vi er 90 prosent sikre på at intervallet mellom -0,5 og 1,9 dekker den faktiske KPI-veksten i 2004, og at intervallet mellom 0,1 og 3,3 dekker KPI-veksten i 2005.

Nivået på arbeidsledigheten er anslått til 4,4 prosent i 2004 og 4,0 prosent i 2005. Mens de historiske prognosefeilene tilsier at prognosen for 2004 kan betraktes med en stor grad av sikkerhet, behefter det seg betydelig usikkerhet til prognosen for året etter. For eksempel vil resultatet med 80 prosent sikkerhet ligge under 0,4 prosentpoeng fra vårt anslag for 2004. I 2005 derimot er det 80 prosent sikkerhet for at ledigheten blir innenfor et intervall på 1,0 prosentpoeng over og under anslaget. Intervallet som dekker ledighetstallet for 2005 med 90 prosent sikkerhet spenner seg fra 2,7 til 5,3, et intervall på hele 2,6 prosentpoeng.

Hvordan traff SSBs prognoser for 2003?

I SSBs konjunkturanalyser er det gjennom de foregående årene presentert anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 2003 hele elleve ganger. Første gang var i juni 2001. Vi skal imidlertid nøye oss med å presentere prognoser fra og med Økonomisk utsyn over 2001 publisert i ØA nr. 1/2002. Ved flere anledninger ble det presentert alternativbaner med andre forutsetninger enn i referansebanen, men disse har vi også sett bort fra her.

Framskrivingene som ble laget gjennom 2002 var for optimistiske mht. konjunkturutviklingen i utlandet. Sammen med antakelser om høyere olje- og gasseksport førte det til at eksportveksten ble overvurdert. Også investeringene i fastlandsøkonomien ble overvurdert i denne perioden. Det samme kan en si om pengemarkedsrenten og dermed utlånsrentene. De er med på å forklare et ganske moderat anslag på veksten i konsum i husholdninger. Dette ble i noen grad motvirket av et for høyt anslag på veksten i konsum i offentlig forvaltning. Anslagene på veksten i BNP Fastlands-Norge var likevel litt for høye gjennom 2002. Mot slutten av 2002 var vi kommet meget nær det som vi nå betrakter som fasit. Anslagene på den nominelle utviklingen var heller ikke så verst. Vi overestimerte veksten i importprisene de første gangene og dette førte til litt for høyt anslag på veksten i KPI-JAE. Lønnsvekstanslaget traff godt første gang, men etter hvert ble lønnsveksten litt overestimert. Ledigheten ble først underestimert fordi vi overestimerte veksten i fastlandsøkonomien, men kom raskt ganske nær det endelige resultatet.

Ved publisering av Økonomisk utsyn for ett år tilbake var imidlertid utsiktene ganske endret. For det første ble anslagene på markedsvekst og olje- og gasseksport klart nedjustert. Samlet eksportvekst ble derfor klart lavere og det viser seg nå ganske nær resultatet. Renteanslagene ble nedjustert etter hvert som omleggingen av pengepolitikken skjøt fart. Det førte til en oppjustering av konsumvekstanslaget, og anslaget for vekst i konsum i offentlig forvaltning ble nedjustert da vedtakene om finanspolitikken ble kjent. En svakere økonomisk utvikling førte også til at anslagene for investeringer i fastlandsøkonomien ble klart nedjustert, mens våre anslag for investeringer i oljevirkosomhet for en gangs skyld har vært treffsikre ett år i forveien. BNP-veksten ble ganske presist anslått i utsynet for ett år siden og det meste av realbildet var da på plass. Det samme kan man bare delvis si om det nominelle bildet. Den store økningen i strømprisene på slutten av 2002 og usikkerhet om hvor raskt disse prisene ville falle igjen, gjorde at anslagene for veksten i KPI var for høye en stund. Her bidro også for høye anslag for importprisveksten og i noen grad for høye anslag på lønnsveksten. Fra og med juni 2003 (ØA 3/03) var anslagene ganske presise på de fleste størrelsene selv om vi fortsatt overestimerte veksten i nominelle størrelser bortsett fra oljeprisen og dermed driftsbalansen. Det indikerer at den underliggende nedgangen i priser på importvarer i internasjonal valuta har vært større enn vi gjennomgående har antatt.

SSBs framskrivninger for 2003

Vekstrater i prosent der ikke annet fremgår

	ØA 1/02	ØA 3/02	ØA 4/02	ØA 6/02	ØA 1/03	ØA 3/03	ØA 4/03	ØA 6/03	ØA 1/04
Konsum i husholdninger mv.	2,7	3,0	2,8	2,7	3,0	3,4	3,3	3,2	3,7
Konsum i offentlig forvaltning	2,0	1,9	1,6	1,6	1,6	1,3	1,4	1,9	1,3
Bruttoinvestering i fast kapital	2,9	1,7	2,5	1,6	-0,3	0,9	0,8	-1,2	-2,5
Oljevirkosomhet	11,5	1,7	6,3	11,1	16,7	16,4	16,4	17,7	15,8
Fastlands-Norge	0,8	1,9	0,3	-1,3	-5,2	-2,5	-1,8	-5,1	-5,0
Eksport	2,0	2,3	2,2	0,3	-2,3	0,2	-1,4	-1,1	0,1
Råolje og gass	0,4	3,0	2,9	0,8	-1,8	1,0	-1,9	-1,4	-0,5
Eksport tradisjonelle varer	2,0	2,3	1,6	1,4	-2,2	0,0	0,4	0,7	2,5
Import	4,0	4,0	4,9	4,3	1,5	5,4	3,0	1,9	1,8
Import tradisjonelle varer	3,5	4,0	3,0	2,7	0,1	5,3	3,1	2,9	4,1
BNP i alt	1,8	1,8	1,5	0,8	0,1	0,4	-0,1	0,0	0,3
BNP Fastlands-Norge	2,0	1,7	1,3	0,9	0,7	0,3	0,4	0,6	0,7
Sysselsatte personer	0,5	0,2	0,3	0,0	0,0	-0,8	-0,7	-0,8	-0,6
AKU-ledighet (nivå)	3,8	4,2	4,2	4,4	4,3	4,4	4,5	4,5	4,5
Lønn per normalårsverk	3,7	4,4	4,6	4,4	4,6	4,5	4,4	4,2	3,8
Konsumprisindeksen	1,9	2,1	2,1	3,1	3,2	2,8	2,7	2,6	2,5
KPI-JAE	2,3	2,1	2,1	2,2	2,3	1,5	1,2	1,1	1,1
Eksportpris tradisjonelle varer	8,5	3,7	1,6	0,4	3,8	-0,4	0,7	-0,6	-1,1
Importpris tradisjonelle varer	2,8	1,9	0,0	0,2	1,5	2,4	2,2	0,9	0,6
Pengemarkedsrente (nivå)	6,0	7,3	6,9	6,5	5,4	4,6	4,1	4,1	4,1
Utlånsrente (nivå)	7,3	8,6	8,4	8,1	7,1	6,6	6,4	6,7	6,6
Importveid kronekurs (44 land)	0,5	0,8	-0,5	-2,1	0,6	1,1	2,0	1,3	1,2
Driftsbalanse, mrd. kroner	168,0	203,0	215,4	174,8	175,5	147,6	167,1	197,2	203,3
Eksportmarkedsindikator	7,0	7,1	7,6	7,0	3,9	4,1	3,0	4,0	3,1
Råoljepris, kroner per fat	179,0	198,0	195,0	179,0	191,0	187,0	202,0	204,0	204,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	674 867	699 857	167 044	168 049	168 514	171 194	171 965	173 839	175 640	177 848
Konsum i husholdninger	646 090	668 809	160 034	160 811	161 356	163 807	164 265	166 199	167 855	169 912
Varekonsum	359 552	375 179	89 175	89 409	89 441	91 456	91 038	93 371	94 295	95 903
Tjenestekonsum	276 042	281 906	69 021	68 842	68 792	69 647	69 901	70 042	70 587	71 354
Husholdningenes kjøp i utlandet	28 596	30 227	6 540	7 218	7 449	7 170	7 722	7 404	7 564	7 551
Utlendingers kjøp i Norge	-18 100	-18 503	-4 701	-4 659	-4 326	-4 466	-4 395	-4 619	-4 592	-4 895
Konsum i ideelle organisasjoner	28 777	31 048	7 009	7 238	7 157	7 387	7 700	7 640	7 785	7 936
Konsum i offentlig forvaltning	324 406	328 584	81 674	79 566	81 991	81 217	81 490	82 135	82 069	82 849
Konsum i statsforvaltningen	171 130	174 878	42 777	42 271	43 214	42 879	43 274	43 564	43 745	44 304
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	141 875	146 125	35 410	34 970	35 886	35 620	36 067	36 353	36 580	37 138
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	29 255	28 754	7 367	7 301	7 328	7 259	7 207	7 211	7 166	7 166
Konsum i kommuneforvaltningen	153 275	153 705	38 898	37 295	38 777	38 337	38 217	38 571	38 324	38 544
Bruttoinvestering i fast realkapital	269 519	262 876	64 745	71 472	65 036	68 209	67 843	64 981	65 937	64 104
Utvinning og rørtransport	54 521	63 149	13 761	13 349	13 316	14 070	15 313	16 264	16 572	14 966
Tjenester tilk. utvinning	5 572	1 587	181	4 447	364	579	646	-292	120	1 102
Utenriks sjøfart	7 139	5 837	874	1 882	1 510	2 874	3 049	1 203	1 749	-164
Fastlands-Norge	202 287	192 303	49 930	51 794	49 846	50 685	48 835	47 806	47 496	48 200
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	160 556	149 372	39 580	41 027	39 550	40 322	38 548	37 068	36 305	37 423
Industri og bergverk	21 823	18 210	5 009	5 531	5 551	5 731	4 854	4 971	4 144	4 359
Annen vareproduksjon	16 971	18 979	3 925	4 344	4 197	4 426	4 969	4 716	4 916	4 276
Boligtjenester (husholdninger)	52 999	50 699	13 356	13 592	13 134	12 936	12 814	12 629	12 532	12 722
Andre tjenesteytende næringer	68 764	61 485	17 290	17 560	16 667	17 230	15 911	14 752	14 714	16 065
Offentlig forvaltningsvirksomhet	41 731	42 931	10 350	10 767	10 296	10 363	10 288	10 738	11 191	10 777
Lagerendring og statistiske avvik	27 409	16 833	8 039	9 568	2 758	7 711	12 452	-3 284	2 549	5 846
Bruttoinvestering i alt	296 928	279 709	72 784	81 039	67 794	75 920	80 295	61 697	68 486	69 950
Innenlandsk sluttanvendelse	1296200	1308149	321 502	328 654	318 299	328 330	333 751	317 671	326 195	330 647
Etterspørsel fra Fastl.-Norge (ekskl. lagerendr.)	1201560	1220743	298 648	299 409	300 351	303 096	302 291	303 780	305 205	308 897
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	366 137	371 515	92 024	90 333	92 288	91 579	91 778	92 873	93 260	93 626
Eksport i alt	697 866	698 814	171 502	176 352	173 982	175 618	171 095	177 332	173 620	177 019
Tradisjonelle varer	203 832	208 969	50 957	50 473	52 655	49 772	50 442	52 120	52 834	53 636
Råolje og naturgass	320 893	319 277	76 039	82 408	79 120	82 831	79 297	83 106	78 690	78 316
Skip og plattformer	13 439	11 637	4 414	3 881	2 746	2 398	2 594	3 392	2 445	3 206
Tjenester	159 701	158 931	40 092	39 590	39 460	40 617	38 761	38 714	39 651	41 861
Samlet anvendelse	1994066	2006964	493 004	505 007	492 280	503 948	504 846	495 003	499 814	507 667
Import i alt	446 819	455 084	108 896	113 934	110 611	112 929	114 335	113 549	113 235	113 991
Tradisjonelle varer	290 400	302 262	72 927	71 097	72 867	73 420	74 773	75 635	75 366	76 500
Råolje	1 807	1 911	482	484	474	364	922	434	343	211
Skip og plattformer	16 368	12 396	2 075	7 993	2 446	3 855	4 440	3 185	3 400	1 371
Tjenester	138 244	138 515	33 411	34 360	34 825	35 291	34 200	34 295	34 126	35 909
Bruttonasjonalprodukt	1547246	1551879	382 499	389 754	385 530	389 925	384 605	385 629	389 433	391 720
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1186716	1194774	295 638	295 849	298 354	297 686	294 774	296 538	300 330	302 782
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	360 531	357 106	86 862	93 905	87 176	92 239	89 830	89 091	89 102	88 937
Fastlands-Norge (basisverdi)	1032496	1040344	257 823	257 616	259 448	258 621	257 048	258 529	261 674	263 378
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	799 137	807 383	198 907	199 711	200 452	200 259	198 663	200 031	203 338	204 842
Industri og bergverk	150 079	144 609	37 622	37 969	37 659	36 752	36 019	35 909	36 341	36 229
Andre vareproduserende næringer	109 395	106 301	27 516	27 315	27 680	26 899	26 242	26 406	26 720	26 833
Tjenesteytende næringer	539 662	556 474	133 769	134 427	135 113	136 608	136 403	137 715	140 277	141 780
Offentlig forvaltningsvirksomhet	233 360	232 962	58 917	57 905	58 995	58 362	58 385	58 498	58 336	58 536
Korreksjonsposter	154 219	154 429	37 814	38 233	38 907	39 065	37 726	38 009	38 656	39 404

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 2001-priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,6	3,7	1,9	0,6	0,3	1,6	0,5	1,1	1,0	1,3
Konsum i husholdninger	3,5	3,5	2,0	0,5	0,3	1,5	0,3	1,2	1,0	1,2
Varekonsum	4,2	4,3	2,1	0,3	0,0	2,3	-0,5	2,6	1,0	1,7
Tjenestekonsum	1,7	2,1	1,7	-0,3	-0,1	1,2	0,4	0,2	0,8	1,1
Husholdningenes kjøp i utlandet	6,6	5,7	2,6	10,4	3,2	-3,7	7,7	-4,1	2,2	-0,2
Utlendingers kjøp i Norge	-2,8	2,2	-0,6	-0,9	-7,2	3,3	-1,6	5,1	-0,6	6,6
Konsum i ideelle organisasjoner	7,0	7,9	1,0	3,3	-1,1	3,2	4,2	-0,8	1,9	1,9
Konsum i offentlig forvaltning	3,1	1,3	1,2	-2,6	3,0	-0,9	0,3	0,8	-0,1	1,0
Konsum i statsforvaltningen	40,0	2,2	39,0	-1,2	2,2	-0,8	0,9	0,7	0,4	1,3
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	51,0	3,0	49,3	-1,2	2,6	-0,7	1,3	0,8	0,6	1,5
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,4	-1,7	4,5	-0,9	0,4	-0,9	-0,7	0,1	-0,6	0,0
Konsum i kommuneforvaltningen	-20,4	0,3	-22,1	-4,1	4,0	-1,1	-0,3	0,9	-0,6	0,6
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,4	-2,5	-7,3	10,4	-9,0	4,9	-0,5	-4,2	1,5	-2,8
Utvinning og rørtransport	-3,6	15,8	-11,5	-3,0	-0,2	5,7	8,8	6,2	1,9	-9,7
Tjenester tilk. utvinning	69,2	-71,5	-131,7	..	-91,8	59,1	11,6	-145,2	-141,2	815,5
Utenriks sjøfart	-38,2	-18,2	-70,1	115,4	-19,8	90,4	6,1	-60,5	45,4	-109,4
Fastlands-Norge	-2,5	-4,9	-3,9	3,7	-3,8	1,7	-3,6	-2,1	-0,6	1,5
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	-3,2	-7,0	-3,9	3,7	-3,6	2,0	-4,4	-3,8	-2,1	3,1
Industri og bergverk	11,5	-16,6	-8,4	10,4	0,4	3,2	-15,3	2,4	-16,6	5,2
Annen vareproduksjon	-1,7	11,8	-5,9	10,7	-3,4	5,5	12,3	-5,1	4,2	-13,0
Boligtjenester (husholdninger)	-2,3	-4,3	-0,1	1,8	-3,4	-1,5	-0,9	-1,4	-0,8	1,5
Andre tjenesteytende næringer	-8,1	-10,6	-4,9	1,6	-5,1	3,4	-7,7	-7,3	-0,3	9,2
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,1	2,9	-4,0	4,0	-4,4	0,6	-0,7	4,4	4,2	-3,7
Lagerendring og statistiske avvik	32,6	-38,6	19,9	19,0	-71,2	179,6	61,5	-126,4	-177,6	129,4
Bruttoinvestering i alt	-0,9	-5,8	-5,0	11,3	-16,3	12,0	5,8	-23,2	11,0	2,1
Innenlandsk sluttanvendelse	2,4	0,9	0,1	2,2	-3,2	3,2	1,7	-4,8	2,7	1,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2,4	1,6	0,7	0,3	0,3	0,9	-0,3	0,5	0,5	1,2
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	2,7	1,5	0,6	-1,8	2,2	-0,8	0,2	1,2	0,4	0,4
Eksport i alt	0,1	0,1	-4,5	2,8	-1,3	0,9	-2,6	3,6	-2,1	2,0
Tradisjonelle varer	1,6	2,5	1,0	-0,9	4,3	-5,5	1,3	3,3	1,4	1,5
Råolje og naturgass	2,2	-0,5	-5,8	8,4	-4,0	4,7	-4,3	4,8	-5,3	-0,5
Skip og plattformer	-24,2	-13,4	-34,0	-12,1	-29,2	-12,7	8,2	30,8	-27,9	31,2
Tjenester	-3,1	-0,5	-3,7	-1,3	-0,3	2,9	-4,6	-0,1	2,4	5,6
Samlet anvendelse	1,6	0,6	-1,5	2,4	-2,5	2,4	0,2	-1,9	1,0	1,6
Import i alt	2,3	1,8	-0,2	4,6	-2,9	2,1	1,2	-0,7	-0,3	0,7
Tradisjonelle varer	3,8	4,1	4,4	-2,5	2,5	0,8	1,8	1,2	-0,4	1,5
Råolje	-21,3	5,8	-25,6	0,2	-2,0	-23,2	153,5	-52,9	-21,1	-38,4
Skip og plattformer	-9,6	-24,3	-58,2	285,3	-69,4	57,6	15,2	-28,3	6,8	-59,7
Tjenester	1,1	0,2	-0,8	2,8	1,4	1,3	-3,1	0,3	-0,5	5,2
Bruttonasjonalprodukt	1,4	0,3	-0,7	1,9	-1,1	1,1	-1,4	0,3	1,0	0,6
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,7	0,7	0,7	0,1	0,8	-0,2	-1,0	0,6	1,3	0,8
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	0,4	-0,9	-5,1	8,1	-7,2	5,8	-2,6	-0,8	0,0	-0,2
Fastlands-Norge (basisverdi)	1,4	0,8	0,4	-0,1	0,7	-0,3	-0,6	0,6	1,2	0,7
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	1,8	1,0	0,8	0,4	0,4	-0,1	-0,8	0,7	1,7	0,7
Industri og bergverk	-0,8	-3,6	-0,2	0,9	-0,8	-2,4	-2,0	-0,3	1,2	-0,3
Andre vareproduserende næringer	1,1	-2,8	2,6	-0,7	1,3	-2,8	-2,4	0,6	1,2	0,4
Tjenesteytende næringer	2,6	3,1	0,7	0,5	0,5	1,1	-0,1	1,0	1,9	1,1
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,1	-0,2	-0,9	-1,7	1,9	-1,1	0,0	0,2	-0,3	0,3
Korreksjonsposter	3,6	0,1	2,6	1,1	1,8	0,4	-3,4	0,8	1,7	1,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindekser. 2000=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	100,8	103,1	99,7	100,2	101,2	101,7	103,3	102,5	103,0	103,3
Konsum i offentlig forvaltning	103,8	107,3	101,0	103,6	105,0	105,5	106,7	107,1	107,5	107,9
Bruttoinvestering i fast kapital	99,9	100,8	100,9	100,6	101,4	97,0	98,7	102,2	102,0	100,4
Fastlands-Norge	100,6	101,1	101,4	101,1	102,0	98,3	99,9	101,7	102,1	100,9
Innenlandsk sluttanvendelse	101,3	103,7	99,6	101,1	102,5	101,7	102,6	103,8	104,0	104,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	101,6	103,9	100,3	101,3	102,4	102,1	103,7	103,6	104,1	104,2
Eksport i alt	89,8	92,5	90,9	91,6	87,6	89,1	95,8	89,6	90,6	94,2
Tradisjonelle varer	91,4	90,3	94,2	93,3	88,4	89,6	88,5	90,4	90,3	91,9
Samlet anvendelse	97,2	99,8	96,6	97,8	97,2	97,3	100,3	98,7	99,4	100,6
Import i alt	93,3	95,0	95,1	94,0	92,2	92,0	92,1	93,2	96,4	97,9
Tradisjonelle varer	92,6	93,2	94,3	93,3	91,5	91,3	91,8	91,6	94,0	95,1
Bruttonasjonalprodukt	98,4	101,2	..	..	..	..	..	..	..	..
Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,3	104,4	..	..	..	..	..	..	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,8	2,4	-0,6	0,5	1,0	0,4	1,6	-0,8	0,5	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,8	3,3	-1,1	2,6	1,3	0,5	1,2	0,3	0,4	0,4
Bruttoinvestering i fast kapital	-0,1	0,9	3,0	-0,3	0,8	-4,3	1,7	3,5	-0,2	-1,5
Fastlands-Norge	0,6	0,5	3,1	-0,3	0,9	-3,7	1,6	1,8	0,5	-1,2
Innenlandsk sluttanvendelse	1,3	2,4	0,0	1,6	1,4	-0,8	0,9	1,2	0,2	0,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,6	2,3	-0,1	0,9	1,1	-0,2	1,5	-0,1	0,5	0,1
Eksport i alt	-10,2	3,1	0,5	0,7	-4,4	1,8	7,5	-6,5	1,2	3,9
Tradisjonelle varer	-8,6	-1,1	-1,2	-0,9	-5,2	1,4	-1,3	2,2	-0,1	1,8
Samlet anvendelse	-2,8	2,6	0,3	1,3	-0,6	0,0	3,1	-1,6	0,7	1,2
Import i alt	-6,7	1,9	-2,4	-1,1	-2,0	-0,2	0,1	1,2	3,4	1,5
Tradisjonelle varer	-7,4	0,6	-2,3	-1,1	-2,0	-0,2	0,5	-0,2	2,6	1,2
Bruttonasjonalprodukt	-1,6	2,9	..	..	..	..	..	..	..	..
Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,3	2,1	..	..	..	..	..	..	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Teknisk merknad

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 2000, og med vektorer fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 2000 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.